

ČESKOBATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

ČESKÝ BRATR

TÉMA KRAJANÉ

cena 25 Kč

ročník 94

10 / 2018

Evangelický měsíčník

- 11 Krajane v Polsku, Rumunsku, Srbsku a na Ukrajině
- 30 Učitelem češtiny v ukrajinské Bohemce
- 36 Potřebujeme strategický plán?
- 39 Diakonie: Krabice od bot 2018

*Krajanská pohostinnost
Bohemka na Ukrajině, léto 2018
foto z archivu Jan Kačera*

ÚVODNÍK

- 3** Čeština mizí, pohostinnost zůstává
– D. Ženatá

AKTUÁLNĚ

TÉMA

- 7** Biblická úvaha – M. Opočenský
8 Evangelická teologická fakulta
v proměnách času – P. Brodský
11 Krajané v Polsku – M. Kitta
13 Krajané na Ukrajině – M. Pfann
16 Krajané v Rumunsku a Srbsku
– P. Šebesta
18 Krajané, kteří přišli zpět – Z. Bárta
20 Rozhovor s celocírkevním kantorem
L. Moravetzem – J. Plíšková
24 Otázka na tělo

NÁSTĚNKA

MOJE CÍRKEV

- 29** Bohemka a Veselynivka dnes
– M.A. M. Erdingerovi
30 Na čtyři týdny učitelem češtiny
– J. Kačer
33 Horský domov je na zimu připraven
– J. Hofman
36 Potřebujeme strategický plán?
– V. Zikmund

DIAKONIE

- 39** Krabice od bot i krabice online
– A. Šůra
40 Škola na středověkých hradbách
– A. Šůra

SLOVO

- 42** Přímluvná modlitba – M. Lukášek
44 K petici na podporu manželství
– D. Ehmig
47 Neboj se vrátit domů – A. Palán
48 Historie pravdivá J. Augusty
a J. Bílka – D. Ženatá
49 Díkčinění – Š. Grauová

ÚVODNÍK

Čeština mizí, pohostinnost zůstává

Krajanské komunity ve východní Evropě, které se hlásí k evangelictví, jsou každá jiná, a přece mají něco společného. Někde jsou to potomci pobělohorských exulantů, kteří utíkali z vlasti s Komenským, jinde se skupiny Čechů usadily, protože se v té oblasti nabízela levně dobrá půda k hospodaření. Máme v církvi také reemigranty, evangelíky, kteří se vrátili do vlasti otců. Komunistické režimy ale zamávaly se všemi.

Po revoluci se navazovaly kontakty s téměř zapomenutými skupinkami Čechů postupně. Bylo vytvořeno místo „potulného kazatele“ a farář Petr Brodský objížděl po mnoho let krajanské sbory, kázal, povzbuzoval, zařizoval, rozvážel tiskoviny a sborový život všemožně podporoval. Dnes se však u krajanů bohužel ukazuje jeden společný rys – čeština se vytrácí, mladí cestují, častěji vstupují do smíšených manželství a odcházejí za prací; skupiny krajanů početně slábnou. To však nic neubírá na jejich pohostinnosti, kterou zakoušejí všichni, kdo se do některého z krajanských sborů vypraví.

V čase, kdy držíte v ruce říjnové číslo Českého bratra, máme za sebou čtyřdenní festival „Radujme se vždy společně“, setkání všech generací v Pardubicích, kde jsme si připomněli a oslavili stoleté narozeniny Českobratrské církve evangelické. Reportáž z festivalového dění přineseme v příštím čísle.

Po horkém létě vlídný, na vláhu bohatý podzim a inspirativní čtení přeje všem

Daniela Ženatá

Dvanáctý ročník ekumenické Modlitby za domov je tu

Ekumenická rada církví v ČR zve na další ročník kulturně-duchovního festivalu pro celou rodinu Modlitba za domov, který se koná V Praze 28. října 2018 při příležitosti 100. výročí založení Československé republiky.

Letošní Modlitba za domov bude mít téma Odkud přicházíš a kam jdeš? Podtitulem je výrok Ježíše Krista: „Já jsem ta cesta, pravda i život.“ (Jan 14, 6) Jako hudební hosté vystoupí Pavel Šporcl (housle), Jana Šrejma Kačírková (soprán), Petr Šporcl (violoncello) a Jaromír Klepáč (klavír).

Modlitby za domov 2018 se můžete zúčastnit od 15.00 hodin ve farním sboru Českobratrské církve evangelické v Praze na Vinohradech nebo „na dálku“, prostřednictvím přímého přenosu na programu ČT 2. Vstup do kostela bude z důvodu technického zajištění televizního přenosu umožněn pouze do 14. 45. Další informace, včetně pozvánek a plakátů ke stažení, naleznete na www.modlitbazadomov.cz. Pozvánka ve formě plakátku je rovněž na předposlední barevné stránce tohoto čísla.

Zasedalo Valné shromáždění Společenství evangelických církví v Evropě

Od 13. do 18. září zasedalo v Basileji valné shromáždění Společenství evangelických církví v Evropě. Českobratrskou církev evangelickou reprezentoval synodní senior Daniel Ženatý.

Letošní jednání pod heslem „Osvobození, spojení, povolání“ pro nás mělo symbolický rozměr: probíhalo v basilejské katedrále, kde byla roku 1436 koncilem potvrzena tzv. basilejská kompaktáta, tedy ujednání s českými a moravskými zástupci, které přiznalo příslušníkům utrakvistů nárok na přijímání z kalicha.

Společenství evangelických církví v Evropě (SECE) sdružuje 103 reformovaných, luterských, metodistických a spojených církví z více než 30 zemí Evropy a Jižní Ameriky. SECE tak zastupuje přibližně 50 milionů protestantů.

Před rokem 2003 se SECE nazývalo Leuenberské společenství církví podle Leuenberské konkordie z roku 1973. Tento zakládající dokument stvrdil, že rozdíly mezi církvemi nemají

evangelické křesťany rozdělovat, neboť mají společný základ v evangeliu. Toto prohlášení o společenství znamená v praxi, že luterský farář může kázat v reformovaném kostele anebo že česká farářka může vést sbor ve Švýcarsku.

Dalšími českými členy jsou Církev bratrská, Církev československá husitská, Evangelická církev metodistická a Slezská církev evangelická augsburského vyznání.

SECE má jasnou strukturu. Valné shromáždění se schází jednou za šest let a určuje priority práce. Třináctičlenná rada pod vedením tříčlenného prezidia vede práci, kterou vykonává kancelář SECE ve Vídni.

Biskup Tomáš Holub jednal se synodní radou

V úterý 4. září navštívil plzeňský biskup Tomáš Holub vedení Českobratrské církve evangelické. Nově zvolený předseda Rady České biskupské konference pro ekumenismus nastínil možná pole společného působení a projevil ochotu do budoucna podporovat vzájemně dobré vztahy napříč církvemi.

Spolu s představiteli synodní rady ČCE hodnotil spolupráci nejen obou církví na centrální úrovni, ale také na té nejnižší: na úrovni jednotlivých farních sborů a farností, spolupráci konkrétních věřících.

V hovoru o plánech do budoucna se pokračovalo během neformálního rozhovoru u společného oběda.

Společně uklízíme Česko

Podzimní termín dobrovolnické akce Uklíďme svět – uklíďme Česko připadl na 15. září. Účastníci se sešli, aby ulehčili životnímu prostředí o desítky tun odpadků a černých skládek.

Tato událost se koná opakovaně, vždy na jaře a na podzim. Během letošního jarního termínu koordinátoři zaregistrovali více než 113 000 dobrovolníků, kteří při 2 655 konkrétních setkáních nasbírali bezmála 1 900 tun odpadů. Podzimní vlna počet ještě zvýšila – počet ohlášených úklidů překročil hranici 3 300. Konkrétní výsledky se objeví na www.uklidmecesco.cz.

Už teď je ale jasné, že se zúčastnili jednotlivci, spolky, obce, školy i soukromé firmy. Podle organizátorů se jedná o největší dobrovolnickou akci v dějinách lidstva, která během 24 hodin sdruží miliony dobrovolníků ve 150 zemích světa. Českobratrská církev evangelická je zde dlouhodobý partner.

Aktuality připravil Jiří Hofman

modlitba říjnová

jeden jest Mistr váš Kristus
vy pak všickni bratři jste
opsali z Bible evangelíci
u nás do čela kostela

představuji si řetízkový kolotoč
uprostřed Mistr Kristus to drží pohromadě
víra je řetízek
který nás váže
kterým přichází život a síla

církev Kristova
rozptýlena do celého světa
vždyť on posílal první křesťany
jděte ke všem národům

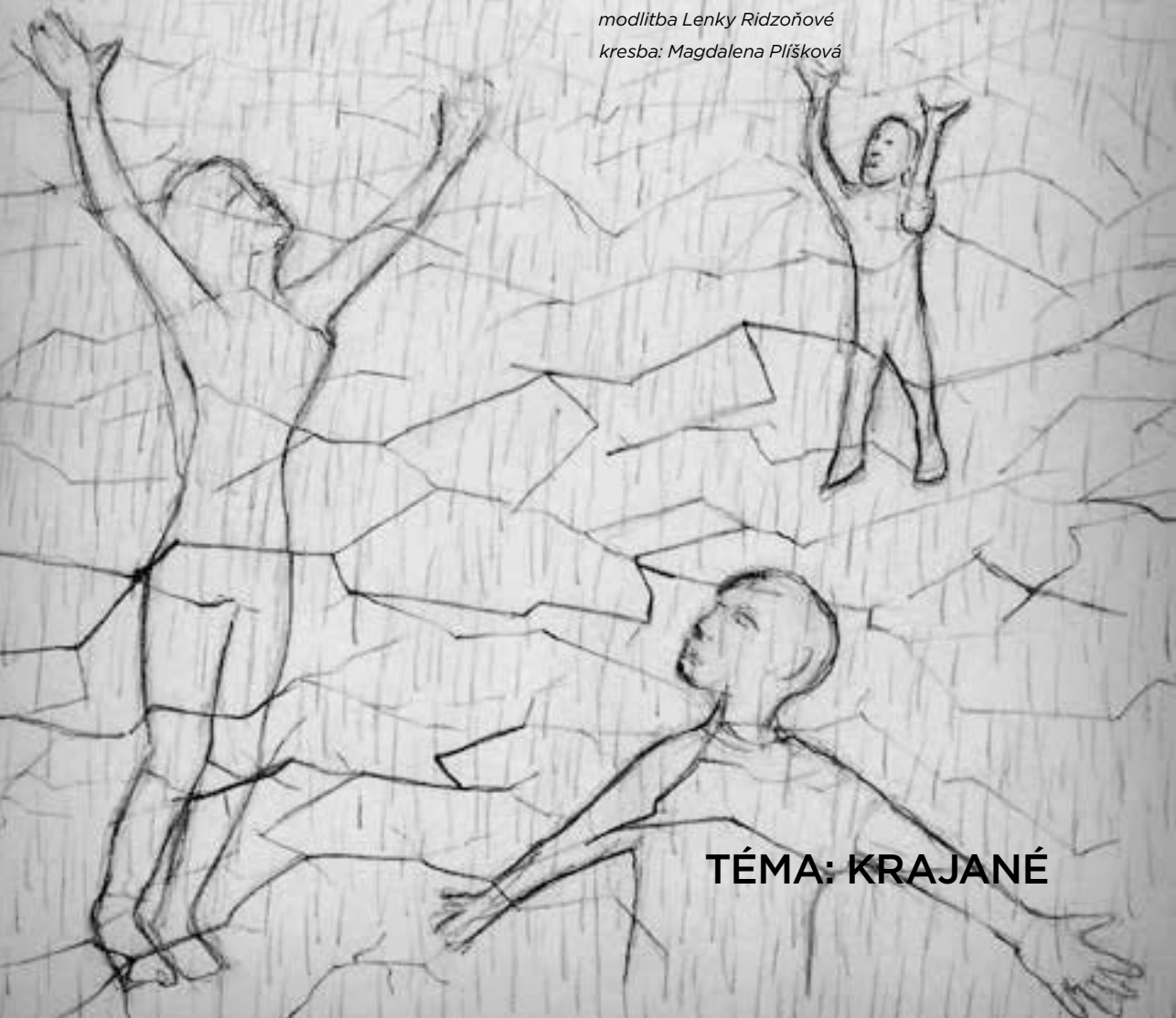
Pane Bože
děkujeme za provázky víry
pojí nás k tobě i k sobě navzájem
napříč

časem
místem
věkem
národností
vzděláním

krajané ve víře
jsme díky tobě
Mistře

modlitba Lenky Řidzoňové

kresba: Magdalena Plíšková

TÉMA: KRAJANÉ

Věčnost v pravý čas

Bůh všechno učinil krásně a v pravý čas, lidem dal do srdce i touhu po věčnosti, jenže člověk nevystihne začátek ani konec díla, jež Bůh koná. (Kaz 3,11)

Zní to vlastně docela potouchle. Dáte někomu dar, v tomto případě touhu po věčnosti, ale obdarovaného přitom zapomenete naučit, jak vlastně funguje a jak s ní zacházet. V našem případě jak vystihnout začátek a konec díla, který onen Věčný koná. To je pak těžké. Máte v sobě touhu, ale nevíte, kde začít a kde skončit...

V tom negativním smyslu si pak stavíte sochy a mauzolea, tisícileté říše, které trvají jen pár let a milióny lidí přitom v nesnesitelném utrpení umírají. Neobviňujte z toho ale Boha. To není ta touha, kterou jsme obdrželi. To je jen naše představa věčnosti. Tohle znamená, že jsme se ještě nenaučili být časní. Mít svůj časný podíl v rámci věčnosti.

Co to ale je, ta věčnost v srdci? Co tím chtěl moudrý Kazatel říct?

V srdci člověka toho bývá hodně. Starosti o sebe, o nejbližší, o svět, je toho dost a k věčnosti to může mít fakt daleko.

Co to tedy znamená? První dobrá zpráva verše je, že Bůh – ten Věčný – tuhle naši časnost učinil krásnou a v pravý čas. V ten pravý čas vprostřed toho krásného je pak myslící a jednající člověk. Tenhle člověk se podívá nahoru, třeba na jasnou oblohu, a je mu v tu chvíli krásně. Nerozhodí ho ani to, že je daleko od domova. Všechno nějak zapadá, i když ho ledacos trápí.

Pro pochopení našeho verše je zásadní slovo věčnost, hebrejsky *ólam*. V různých dobách si různé překladatelské skupiny s tímto slovem taky různě poradily. Tak třeba kraličtí ono slovo překládají jako žádost světa. To je originální překlad, který vychází spíše z řecké varianty Starého zákona, *Septuaginty*. Možná se jim ani nechtělo věřit, že by člověk onu věčnost v srdci měl. Proč tomu ale nechtěli věřit? Není třeba vnímat touhu/

žádost jen příkře negativně, vždyť touha a žádost může být touhou po tom Věčném, po Bohu. Spojnicí mezi časem omezeného člověka a tím neomezeným Věčným. Ale ani žádost ani touha v originále tak úplně není. Je tam *ólam*, které má co do činění s věčností. S něčím, co jen tak neskončí. Zatímco člověk ano. Ten svůj začátek i svůj konec má, i když svou lhůtu nezná.

Jsou chvíle, třeba v čekárně u doktora, kdy myslíme jen na jednu věc – aby už to bylo za mnou, abych už já nebo můj nejbližší byl zdravý. Na věčnost nemyslíme. Myslíme v tom svém

čase a na to, co by mohlo přijít. Pusťme do těchto chvil také myšlenku, že v srdci nosíme věčnost. Spojnici s tím nebeským věčným Já, které říká: ty. Ty jsi můj, tak se neboj, tvůj čas mám ve své věčné paměti, ať jsi kdekoliv. Tvůj domov je u mě, tam někde v nebeské věčnosti, a ve tvém srdci je střelka, ukazující ke mně.

(Psáno za svitu noční oblohy pro vršovický Sborový dopis Katakomby a pro Českého bratra.)

Matěj Opočenský, farář v Praze-Vršovcích

Evangelická teologická fakulta v proměnách času

Střecha nad hlavou

O zřízení první evangelické bohoslovecké fakulty, respektive Husovy československé fakulty bohoslovecké, což byl její tehdejší oficiální název, rozhodl parlament ČSR 8. dubna 1919 schválením příslušného zákona. K samotnému zřízení fakulty pak došlo 1. října 1919. Ač tato fakulta nebyla součástí pražské Karlovy univerzity, zachovala si charakter veřejné vysoké školy s právem promočním i habilitačním.

Důvod ke vzniku fakulty byla potřeba poskytnout budoucím duchovním evangelických církví plně teologické vzdělání, které je v reformáčních církvích předpokladem pro ordinaci ke službě Slova a svátostí. Od počátku měla tato fakulta úzký kontakt s Českobratrskou církví evangelickou. Po vzniku Církve československé (r. 1920) sloužila fakulta také jejím studentům. Vychovala dokonce i profesorský sbor budoucí bohoslovecké fakulty této církve. Po roce 1945 se Husova fakulta obnovuje ve dvou samostatných sekcích – evangelické a československé.

V roce 1950 byla fakulta vládním nařízením rozdělena na Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu (KEBF) a Husovu československou bohosloveckou fakultu. Na KEBF studovali bohoslovci ČCE, ale i studenti z dalších protestantských církví, včetně studentů reformované církve ze Slovenska. Bohoslovecké fakulty byly řízeny ministerstvem kultury.

Včlenění do Karlovy univerzity

Po listopadu 1989 začala na fakultě diskuse o možnosti vstoupit do svazku s Univerzitou Karlovou. Dne 10. ledna 1990 se akademická rada KEBF usnesla podat žádost o vstup pod UK. Ve zdůvodnění tohoto rozhodnutí se praví: „*Chceme svým podílem přispět k vědeckému a kulturnímu rozvoji tím, že budeme pěstovat vědu evangelické-*

ho bohosloví a připravovat studující v duchu české evangelické minulosti. Domníváme se, že v rámci univerzity bychom mohli rozvinout svůj díl odpovědnosti za uplatnění humanitních tradic našeho národa.“ Federální shromáždění ČSFR dne 4. května 1990 přijalo zákon o vysokých školách, v němž je dosavadní KEBF uvedena jako jedna z fakult UK pod novým názvem Evangelická teologická fakulta. Slavnostní přijetí tří teologických fakult (kromě evangelické také husitské a katolické) se konalo v Karolinu 24. září 1990.

Kde budeme vzdělávat budoucí faráře?

Pro fakultu, jako pro každou vzdělávací instituci, je důležité místo jejího působení. Původní Husova fakulta sídlila nejprve v sakristii pražského evangelického kostela u Salvátora, od roku 1920 v bývalém arcibiskupském semináři v Klementinu, po roce 1945 v Konviktské ulici a v letech 1950–1995, již pod názvem Komenského evangelická bohoslovecká fakulta, v Husově domě – sídle ČCE v Jungmannově ul. 9.

Se znovu nabytou svobodou nastaly fakultě i nové starosti. Počet studentů vzrůstal a prostory v Husově domě byly stísněny. V článku nelze postihnout veškeré úsilí vedení fakulty o získání nových prostor pro ETF. Nepodařilo se získat budovu v Praze 9, která tehdy ještě patřila OV KSČ. Neuspěla ani jednání s ČVUT o přenechání budovy v Konviktské, ve které tehdejší Husova fakulta do roku 1950 sídlila. Zajímavá nabídka přišla z pražského obvodu Ďáblice, kde tamní starosta architekt Veselý byl nakloněn myšlence vybudovat zcela nový kampus s několika fakultními budovami. Tato nabídka korespondovala s představou tehdejšího vedení ETF vybudovat fakultní komplex s aulou pro 300 osob, s knihovnou, čítárnou,

posluchárnou pro 70 osob a s dvěma menšími pro 50 osob, s pracovny pro profesory, sekretariátem o čtyřech místnostech a s děkanátem. Součástí

budova Evangelické teologické fakulty v Černé ulici v Praze

měla být i studentská kolej pro nejméně 200 ubytovaných a menza. Uvažovalo se i o výstavbě bytů pro profesory. Celkový náklad se odhadoval na cca 167 mil. Kč (bez bytů na 133 mil. Kč). Bylo zřejmé, že fakulta, chce-li získat nové sídlo, musí podniknout odvážný a náročný krok, pro nějž bude nutné získat mnohostrannou podporu a finanční pomoc. První závazné přísliby rozsáhlé finanční pomoci získala fakulta především od Světového svazu reformovaných církví v Ženevě a od Evangelické církve v Německu (EKD). Českokobratrská církev evangelická, ne bez váhání, na sebe vzala všechny finanční závazky nad rámec příslibů darů.

Budova fakulty v Černé ulici

Představa vybudovat teologickou fakultu v Ďáblicích však ztroskotala na tom, že na pozemek byl vznesen restituční nárok a představa soudního sporu byla hrozivá. Po dvouletém hledání se podařilo v březnu 1994 zakoupit budovu Marathon v Černé ulici v Praze 1.

Objekt byl postaven v roce 1928 podle návrhu architekta Františka Xavera Čtrnáctého původně

pro Plichtův tělovýchovný ústav. Někdejší suterénní tělocvična, jejíž zdi zdobí tři reliéfy se sportovní tematikou od Ladislava Šalouna, se proměnila ve fakultní knihovnu. V dvorním traktu je původní dvouramenné schodiště a nad ním obraz maratonského běžce od Vladimíra Stříbrného z roku 1928. V přízemí domu je kavárna Marathon café (jejíž provoz byl z nejasných důvodů v září t.r. ukončen; pozn. red.). Při generální rekonstrukci budovy památkáři důrazně připomněli, že původní výtvarné prvky s antickými tématy musí zůstat zachovány. Však jak zdůraznil v projevu při otevření fakulty její tehdejší děkan Jakub S. Trojan: „*Obraz na stěně hlavního schodiště i dlažba v přízemí potvrzují záměr tvůrců této budovy z konce dvacátých let zasvětit budovu této tradici. Překřtít se nemá. Ani když jde o budovy. Konec konců Pavlův obraz o běhu (Fil 3, 12), v němž víra uchvacuje konečný a plný smysl, se dobře hodí k znázornění toho, oč běží i v naší bohosloveské existenci. Jsme tak trochu běžci dlouhých tratí.*“

velká posluchárna

Pomoc ze zahraničí, z našich sborů i od jednotlivců

Rekonstrukci budovy za poměrně krátkou dobu provedla firma Konsit, a. s. Dary z řady evropských zemí, ale i finanční pomoc ze zámorí k zdárnému dílu napomohly. Poprvé se podařilo, že teologická fakulta má vyhovující prostředí k výuce. Vedení ETF si bylo vědo- ►

mo, že fungující školu by vlastními silami nebylo s to vybudovat. Podstatným způsobem pomohly zahraniční církve a dárci, ale i mnozí přátelé fa-

fakultní knihovna

kulty. Seznam donátorů připomíná tabule, která je umístěna ve vstupním prostoru budovy fakulty.

Koupí budovy pro ETF žila celá církev. Usnesení 28. synodu ČCE z října 1993 znamenalo podporu synodní radě pro schválení koupě nové budovy. Dopis synodního seniora Pavla Smetany a děkana fakulty Jakuba S. Trojana nejlépe vystihuje náladu ve sborech: „...naše prosba o Váš příspěvek na zakoupení budovy pro ETFUK se setkala s nečekaným ohlasem. V poměrně krátké době se sešlo na účtu synodní rady téměř čtyři sta tisíc korun. Mezi dárci byli pracovníci fakulty, ústředí církve, kazatelé, vdovy po kazatelích, absolventi Husovy i Komenského fakulty z naší církve i ze sesterských církví, celé sbory i jednotliví členové. Všem vám srdečně děkujeme. Je to důležité znamení i pro dárcce z ciziny, že naše církev jen nečeká na pomoc odjinud, nýbrž že sama přebírá svůj díl odpovědnosti.“

Jak vzpomíná tehdejší ekonom ústředí ČCE Petr Ženatý, obdivoval nejvíce aktivity Gerharda Frey-Reininghause, který neúnavně objížděl zahraniční dárcce, sháněl dary a bezúročné půjčky s příslibem, že půjčky splatíme. Později znovu objížděl donátory s žádostí o změnu půjčky na dar, když se ukázalo, že církev na splátky nemá peníze.

Uznání si zaslouží též neúnavný stavař „pedant“ Jan Sláma. Bez těch dvou, jak říká P. Ženatý, by to bylo nedopadlo tak, jak to dopadlo.

Slavnostní otevření nové budovy se za účasti mnoha domácích i zahraničních hostů konalo ve velké posluchárně fakulty 3. prosince 1995. Především byla zdůrazněna vděčnost všem dárcům, kromě jiných také Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, které přispělo na vnitřní zařízení velké části nových prostor.

Já jsme v té době byl ředitel Husova bohosloveckého semináře v Jirchářích a velmi úzce jsem spolupracoval se všemi, kteří se na budování a stěhování fakulty podíleli. Obdivoval jsem obrovské nasazení tajemníka ETF Vladimíra Pistora, nadšeného kolektivu knihovníků pod vedením

učebna pro seminární výuku

Marie Šírové a také Jaroslava Kolafy, který se ujal role správce budovy, včetně vedení ubytovacích prostor pro zahraniční studenty. Když jsem se v říjnu 1996 stal tajemníkem ETF UK, budova ke spokojenosti studentů i učitelského sboru již plně fungovala.

Tíže dluhů

Vlastník budovy ETF byla ČCE, která nesla na svých bedrech tíži dluhů. Dílčí řešení byl prodej jedné třetiny budovy univerzitě. Finanční zatížení fakulty se prohlubovalo a výsledkem

se stalo řešení, které v roce 2013 schválilo třetí zasedání 33. synodu ČCE – prodat budovu Univerzity Karlově. Tak se v roce 2014 stalo.

Jsem přesvědčen, že zařazení bohosloveckých fakult do svazku Univerzity Karlovy byl moudrý krok. Fakultě se podařilo vtisknout podobu, která z ní učinila nenahraditelné místo bohoslovecké

reflexe, sloužící církvi, univerzitě i veřejnosti.

V příštím roce si bude fakulta připomínat 100. výročí svého vzniku, a tak ji popřejme, ať jí dům v Černé ulici slouží i nadále.

Petr Brodský, s použitím pramenů poskytnutých
ETF UK a Ústředním archivem ČCE;

foto: Jan Moravec

KRAJANÉ V POLSKU

Několik vln exulantů našlo domov u severních sousedů

Hrstka se stále drží

Trocha historie pro pochopení současnosti

Čeští evangelíci poprvé houfně zamířili do Polska po roce 1548, kdy na nekatolické obyvatelstvo českých zemí dolehla porážka v šmalkaldské válce. Císař Ferdinand I. vydal dekret, prikazující podříditi se katolickému náboženství, nebo odejít z vlasti. Moravy se perzekuce nedotkla. Vysídlenci, převážně řemeslníci, obyvatelé měst, putovali do Pruského vévodství. Byli přijímáni už po cestě ve Velkopolsku, zvláště v Poznani. Zde také vzniká sbor Jednoty bratrské, biskupem se stává Jiří Izrael, kněz Jednoty z Turnova.

Jednota v Polsku časem zesílila; žily zde české, polské i německé sbory. Roku 1558 vzniká polská provincie jako třetí po české a moravské. Střediskem se stává město Ostroróg. Do roku 1620 přišlo na 10 000 českých bratří. Nazývali své modlitebny „sbory“, což časem začala používat protireformace, která přestala označovat protestanty jako „církve“, nýbrž mluvila o nich jako o „sborech“. Existovalo zde přes 50 českých sídel, některá ale jen krátce. Během třicetileté války přišlo do Polska též mnoho luteránů ze Slezska. Někteří čeští usedlíci se přiklonili k luterství, jiní ke kalvinismu. Jednota

bratrská opět zeslábla... Ještě roku 1645 se konalo v Toruni setkání protestantů všech vyznání s katolíky (Colloquium Charitativum, Přátelská rozmluva), ale nic podstatného z něho nevzešlo.

Češi v Husinci v roce 2011

Po smrti Vladislava IV. roku 1648 dialog končí. Sídlo Jednoty se přenáší do Lešna, kde v letech 1628–1656 pobývá Jan Amos Komenský a stává se také biskupem Jednoty v Polsku. Následkem „zrady“ protestantů za polsko-švédské války byli roku 1655 vypovězeni ze země.

Roku 1742 ztrácí Marie Terezie Kladsko a Slezsko. Vítězní Prusové mohli diktovat pod-

mínky – s pruskou armádou mohli odejít ze země i nekatolíci. 1742 přicházejí do Münsterbergu (Ziębice). Většinou ze severovýchodních Čech.

výzdoba kostela

Příliš se jim nedařilo, a tak po čase odcházejí ze svobodného města na královskou půdu a zakládají osady Bedřichův Hradec a Husinec u Střelína. 1749 vzniká kolonie Tábor.

Protože se časem nová sídla přelidnila, odcházejí další kolonisté roku 1803 do koupené vesnice Zelov a roku 1821 zde začínají stavět kostel. V roce 1818 je založena další kolonie v blízkém Kučově (dnešní Kleszczów).

Českých kolonií bylo mnohem více, od jihozápadu až do středního Polska. Většina z nich zanikla, kostely převzala katolická církev nebo splynuly s luterány. Od poloviny 19. století sílil germanizační tlak, který vyvrcholil po nástupu fašismu. Na Čechy se hledělo s podezřením, zvláště když mluvili česky, přesto byli odváděni do armády a umírali za německé pány.

Složitý život v pohraničí

V malé pohraniční vesničce Stroužné u Chudoby přežívá česká evangelická komunita celá staletí bez nápadných kontaktů s okolím. Kostel si stavějí v roce 1812, nový, kamenný, v roce 1848.

Na konci druhé světové války si mnozí Češi uvědomují své choulostivé postavení. Tak jak jim nedůvěřovali Němci ani přicházející Rusové, tak ani poté Poláci je nepovažují za loajální. Rusové si berou válečnou kořist, znásilňují, drancují, Po-

láci je podezírají, že chtějí tvořit jakousi „pátou kolonu“. Vesnice jsou přejmenovávány, skladba obyvatelstva se mění. Část Čechů je odsunuta, vyhnána, někteří sami odjíždějí. Do Československa, do Německa. Rodiny se rozdělují. Mladí mizí, staří zůstávají. Po nástupu komunismu odcházejí z nových domovů dál na západ, využívají německých dokladů a příbuznosti. Domy některých jsou zbořeny, opuštěny, rodinám zůstávají za střežnou hranicí hroby příbuzných.

Češi v Polské reformované církvi

Větší a silnější sbory se ale drží dobře, sdružují se v Polské reformované církvi. Stále se zpívá česky, někde se tak i doma mluví. Češství komplikuje misii – mezi Poláky se neříká – to je ten evangelický sbor, ale to je ten český sbor! Katolická církev kolem je silná a nabízí obrovské spektrum duchov-

kalich ve štítu domu

ního vyžití. V malých sborech je konverzí poskrovnu. Návštěvy z Čech jsou milé, ale zatímco my přijíždíme hledat skanzen své minulosti, domácí vyhlíží budoucnost, se kterou my příliš pomoci neumíme. V silnějších sborech vztahy s Čechy existují vedle funkčních přátelství s německými, skotskými, holandskými i americkými církvemi. V Zelově české pivo koupíte, jinde asi těžko.

Pohostinná současnost

Učitel češtiny pobývá každoročně v Zelově a Kleszczówě. Výpravy vyjíždějí do Zelova, jednotlivci i do Husince a na další malá místa. Po-

hraniční Stroužné přirozeně dýchá jeden vzduch s Hronovem. V Husinci bylo před sedmi lety na bohoslužbách ještě osm sester Čechek, dnes jsou tam poslední dvě. Ale účastníci se sjíždějí i z Vratislavi, z Čech a Německa – Poláci, Němci, Češi. Konají se konference, pečlivě se sbírají střípky vzpomínek. Pro reformované faráře i sbory je obtížné řešit problémy střídáním kazatelů, protože šest obsazených farností těžko vytvoří „konkurenční“ prostředí. Lze odejít k luteránům nebo do ciziny. Projevuje se i napětí mezi liberálnější Varšavou a konzervativnějším venkovem. Je dobré spolupracovat s jinými církvemi, ale nenechme se spolknout!

Při každé návštěvě u krajanů v Polsku nás ovane laskavá srdečnost a upřímná pohostinnost. Bůh jim žehnej.

Michal Kitta s využitím prací Edity Štěříkové
a Joanny Szczepankiewicz-Battek;
foto: archiv autora

Češi v Stroužném v roce 2018

KRAJANÉ NA UKRAJINĚ

Komunita českých evangelíků v obrovské zemi

Bohemka, Veselynivka, Pervomajsk

Když jedete z Oděsy na sever směrem na Kyjev, po 120 km a po delším hledání najdete hluboko v polích ukrytou krásnou malou vesničku Veselynivku (česky říkáme Veselinovka). Pokračujete-li přes polní cesty a značně rozbité silnice na sever dalších sedmdesát kilometrů, objevíte trochu větší vesnici Bohemku s malebnými domečky (po bohemsky chatami). Než vstoupíte do chaty, abyste někoho navštívili (abyste „zašli“), procházíte teď v létě pod girlandami lesklých hroznů. Na podzim můžete „vinohrad“ jíst a později ochutnávat, jaké víno se z něj podařilo „chazajace“ či jejímu manželovi vyhotovit.

Dvojnásobná menšina

Bohemka a Veselynivka jsou pravděpodobně poslední z mnoha kdysi českých vesnic na Ukrajině,

kde se s lidmi česky domluvíte.

Cesty českých imigrantů na Ukrajinu jsou podobně pestré, jako je pestrá historie a měnící se hranice Ukrajiny. Do Bohemky 1905 a do Veselynivky 1912 Češi nepřišli z vlasti přímo. Většina jsou potomci pobělohorských exulantů, kteří tvořili výraznou českou a evangelickou pospolitost ve městě Zelow na někdejší polsko-pruské hranici. Odtud někteří pokračovali dál na východ na Volyň (střídavě ruskou a polskou), např. do osady Michajlovka, a jiní pak na jih směrem k Oděse a až na Krym. Několik skupin došlo až na Sibiř. Menší část pochází z pozdější vlny stěhování Čechů přímo do Ruska na Volyň na konci 19. století, např. do vesničky Boratín u Lucka, odkud pochází rod Kulhavých. Tato ukrajinská oblast byla mezi válkami polská. ►

Doporučuji knihu Bohuslava Andrše *Česká Alexandrovka* (Vzpomínky na život české vystěhovecké komunity na Rusi; 2. vydání 2015). B. Andrš popsal přehledně a dramaticky putování Čechů, kteří se usadili v jiné, také dříve české vesnici 80 km západně od Bohemky. Příběhy obyvatel následující po roce 1917 jsou namnoze velmi smutné.

Mladá historička Gabriela Krejčová Zavadiťová nabízí klíč k vysvětlení, proč si některé minority dokázaly zachovat svoji identitu a nesplynuly k nepoznání s ostatním obyvatelstvem, a jiné ne. Podle ní si svoji identitu dokázaly zachovat „dvojnásobné“ menšiny národnostní a náboženské. U „jednosložkových“ docházelo nejpozději ve třetí generaci k asimilaci. Myslím, že to dobře vysvětluje, proč Bohemka a Veselynivka jsou stále české.

Naše kázání a vyznání víry nezakládáme na příslušnosti k národnosti. Víra v Boha a Ježíše Krista má hranice mezi lidmi přemáhat. Zároveň mohou pozorovat, že v Bohemce a Veselynivce se česká řeč udržuje nejvíce v rodinách, kde se chodí do kostela (do shromáždění). Přistěhovalci z Čech se v polsko-rusko-ukrajinském prostředí

ve volyňské osadě Boratín. To bylo na západní Ukrajině mezi válkami v polském katolickém státě, který sympatizoval s hitlerovským Němcem, a v sousedství pravoslavných ukrajinských vesnic. Čeští evangelíci ve sboru mohli mluvit zcela svobodně a po svém se modlit k Bohu, který samozřejmě byl a je pro všechny. Na východě, kde už od roku 1917 byla sovětská vláda (s výjimkou německé okupace v době druhé světové války), to měli nejen čeští evangelíci, ale i ostatní křesťané těžší. Církevní život byl s různou intenzitou omezován, ale Češi ve vesnicích drželi paradoxně právě proto pohromadě. Evangelický sbor v Bohemce, držený vlastními kazateli, kteří desetiletí neměli žádný kontakt s Čechy ve vlasti natožpak s Českobratrskou církví evangelickou, zanikl po-

vysluhování večeře Páně při bohoslužbách ve Veselynivce

odlišovali nejen jazykem, ale také odlišným způsobem víry. Vím od svého dědečka faráře Antonína Balabána, jak silné spojení se díky sborovému společenství vytvořilo mezi Čechy

po bohoslužbách v Pervomajsku u Jančíků v garáži

čátkem šedesátých let 20. století, kdy se tu konaly poslední křty. Sbor byl administrativně přinucen ke zrušení. Podobně to bylo ve Veselynivce, do které kazatelé z Bohemky občas zajížděli. Veřejně byla evangelická víra zachována ve zpěvech žen, které zpívaly na pohřbech písně z Harfy sionské.

Oživení víry a založení kazatelské stanice

A myslím, že to byla právě tato víra, na kterou bylo možno navázat a která znovu ožila na počátku devadesátých let. Tehdy z podnětu

mladé bohemské učitelky Oly Andršové (nyní předsedkyně krajského spolku v Bohemce), která se jednoho dne objevila na synodní radě v Praze, pár českobratrských evangeliků vyrazilo hledat české evangelíky v centru Ukrajiny. Objevili Bohemku, kterou si zamilovali, a Bohemka si zamilovala Českobratrskou církev evangelickou. Později se podařilo vypátrat také Veselynivku. Historie opětovného vybudování nejprve bohemského sboru, vedeného Josefem Jančíkem, ordinovaným ČCE, a později sboru veselynivského s kazatelkou Marií Provazníkovou byla už v Českém Bratru popsána vícekrát. Zmíním jen naše kazatele, kteří tu vedle Josefa Jančíka a Marie Provazníkové a dalšího ordinovaného presbytera Ludvíka Švejdara ještě jako bohoslovci několik měsíců působili. David Balcar se ženou Jitkou v Bohemce žili od 1. 10. 1994 do 23. 4. 1995, tehdy se začal stavět nový kostel – Betlémská kaple. Do již hotového kostela s pěkným bytem přišli Aleš Mostecký se ženou Alenou (1. 10. 1997 – 18. 5. 1998). Daniel Heller (27. 9. 1999 – 28. 5. 2000) pravidelně dělil svoji práci mezi Bohemku a nově obnovený sbor s pěknou modlitebnou, vystavěnou z bývalého obchodu, ve Veselynivce. Po nich se ujal péče o oba sbory farář Petr Brodský, který byl v Bohemce trvale 1. 10. 2002 – 29. 4. 2003. Svoji práci pak rozšířil do dalších krajských komunit v Rumunsku, v Polsku, v Chorvatsku a v Srbsku; stal se potulným kazatelem. Jeho mnohaletá péče o bohemské a veselynivské kraje a vynalézavé rozvíjení kontaktů s naší církví i dalšími Čechy je tam citelná takřka v každé chatě. Petrovou péčí a podporou se také probudilo krásné společenství bývalých rodáků z Bohemky ve městě Pervomajsku.

Koordinátoři a partnerské sbory

Po odchodu Petra Brodského do penze rozdělila synodní rada péči o krajské sbory mezi faráře na sborech. Já jsem přijal pověření starat se právě o sbory ukrajinské a nelituji, že jsem se do toho krásného dobrodružství pustil. Jako pověřený „koordinátor“ jsem přijel do Veselynivky

a Bohemky v únoru 2015, kdy vůči Ukrajině eskalovala ruská intervence. Od té doby válka přešla do podivné zamrzlé podoby; situace se nezlepšuje, hospodářství stagnuje, práce za peníze je těžko dostupná. Silnice jsou čím dál

Češi v Pervomajsku

rozbitější. Podmínky k životu jsou v mnohém náročnější, než máme u nás. Málokdo z nás by se uměl uživit z malého hospodářství, které skoro každý drží. A tak je setkání s přáteli, se sestrami a bratry v obou obcích a v Pervomajsku pro mne vždy znovu zázrak. Zajdete-li na návštěvu, nemůžete odejít, aniž byste byl uctěn tím nejlepším, co je doma. A především jste zaháňeni srdečností, s kterou vás přijímají. O tu i ve ztížených podmínkách nepřicházejí.

Podle mého názoru právě evangelické sbory v obou vesnicích i v české evangelické komunitě v Pervomajsku solidárnímu sdílení velmi napomáhají.

Svébytnost a srdečnou solidární originalitu si mimořádné komunity v Bohemce, Veselynivce a Pervomajsku dle mého přesvědčení uchovávají, když se podaří udržet život jejich evangelických sborů.

Jako všechno dobré je ale i tato krásná květina křehká. Bez ochoty ke spolupráci a společného hledání Božího království může zvadnout. Naštěstí není vše jen v našich rukou. ►

Najde se pokračovatel?

14. června 2009 byla v Bohemce ordinována presbyterka Ludmila Sverdlová; navázala na práci Josefa Jančíka a věnuje se kazatelské práci, koná pohřby, svatby, křty. Chystá se však stěhovat do Čech. Bohemka bude tedy hledat

nového kazatele. Letos se zatím na půl roku podařilo získat manžele Magdalenu a Michaela Erdingerovy. Od května v Bohemce s velkým elánem působí. A mě těší, že Mikiho živelná radostnost a Magdina laskavost nesou na Ukrajině dobré plody.

Miroslav Pfann

KRAJANÉ V RUMUNSKU

Velký Perek

Česká vesnice kousek za maďarskými hranicemi

Češi přišli do Peregu Mare (Velký Perek) v roce 1863. Do rovinatého kraje tehdejšího Rakouska-Uherska přišli z Čáslavska a Přeloučska za půdou a lepšími hospodářskými podmínkami.

zleva: farář Pavel Šebesta, maďarský administrátor Tibor Tobias a správce sboru, ordinovaný presbyter Jaroslav Kalouszek

Od počátku až do současnosti spojuje Čechy v Pereku kromě jazyka vyznání k reformované církvi. Již velmi záhy po svém příchodu se k bohoslužbám a pobožnostem shromažďovali po domech. Později si postavili školu a kostel. A byl to právě rozmanitý sborový život, který je stmeloval a který je drží pohromadě i nadále.

Velká osobnost Českého reformovaného sboru v Peregu Mare byl český farář Bedřich Dušek. Tento pozoruhodný člověk, nejprve učitel, vystudoval pak dálkově teologickou fakultu v rumunské Kluži. V roce 1944 byl ordinován a kromě let 1950 až 52, kdy byl nasazen na nucené práce, sloužil jako farář na Pereku až do roku 1980. Další mimořádná osobnost sboru je současný kurátor a ordinovaný presbyter Jaroslav Kalouszek. I když nedávno oslavil sedmdesát let, je neustále hybná síla celého sboru i všech

národopisné muzeum ve Velkém Pereku

Čechů v obci. Káže, křtí, oddává, pohřbívá, chodí na pastorační návštěvy, shání sborové peníze, pravidelně jezdí na farářské kurzy do Prahy

a sám rád hosty přijímá a s láskou se o ně stará. Velkou oporu má rovněž ve své manželce Věře, ženě vpravdě statečné, která v noci vstává, aby připravila chutný a vydatný pokrm pro mnoho návštěv z České republiky.

V současné době čítá český reformovaný sbor v Peregu Mare okolo padesáti členů. V místním kostele, který funguje od roku 1960, se bohoslužby konají každou neděli. Kromě Jaroslava Kalouszka se o sbor svědomitě stará Tibor Tobias, maďarský farář z Peregu Mic (Malý Perek) z „Reformované církve v Rumunsku“. Sbor má kromě kostela ještě sborový dům, kde se po každých bo-

hoslužbách koná malé posezení u kávy a čaje. Ve sborovém domě se v posledních letech provedly opravy střechy a elektroinstalace, nedávno se také vybudovala nová koupelna se záchodem. Sborový dům bývá útulnou ubytovnou pro četné návštěvy z České republiky.

Z této krajské komunity pochází například také náš celocírkevní kantor Ladislav Moravetz, s nímž si v tomto čísle můžete přečíst rozhovor.

Partnerským sborem pereckých se v roce 2015 stal sbor Českobratrské církve evangelické v Hodoníně. Setkáváme se pravidelně u nich i u nás.

Pavel Šebesta; foto z archivu autora

KRAJANÉ V SRBSKU

Veliko Srediště

Do Veliko Srediště Češi přišli v rozmezí let 1850 až 1852. Tehdy přišlo 93 rodin – 71 z nich vyznání reformovaného a 22 rodin římskokatolických. Většina migrantů přišla z jižní Moravy, konkrétně z Klobouk u Brna, Dambořic, Násedlovic, Hostěrádek u Klobouk a Borkovan. Důvod migrace byl ekonomický; ve Velkém Središti a jeho okolí navíc bylo v té době málo osadníků a zdejší úrodná půda byla pro zemědělství a vinohradnictví velký příslib.

Zhruba deset let po příchodu Čechů se ve Velkém Središti začíná stavět reformovaný kostel; základní kámen byl položen 10. června 1863 a 20. října 1866 byl chrám slavnostně posvěcen. Astejně jako v rumunském Velkém Pereku to byl rozmanitý sborový život, který stmeloval a držel Čechy pohromadě.

Velká postava Českého reformovaného sboru ve Velkém Središti byla paní Elisabeta Hájková, která od šedesátých let minulého století nesla nejtěžší břemeno stálého udržování sborového života. V roli kurátorky sboru vykonala opravdu velmi mnoho – každou neděli měla čtená kázání, hrála na varhany, zpívala, vedla nedělní školu

i hodiny náboženství. Nebýt její velké obětavosti, tamní sbor by již dávno zanikl. Po smrti Elisabety Hájkové se stala kurátorkou další obětavá žena Herta Despot. I ona vykonala pro sbor kus

hroby Čechů ve Velkém Središti

poctivé práce, nicméně i ona byla naším Pánem v nedávné době povolána do věčnosti.

V současné době je Český reformovaný sbor velmi malé společenství, které však chce i nadále žít. Při každé návštěvě shledávám, že i tak ►

skromné společenství sester a bratří nadále upřímně touží po Božím slovu, po vysluhování večere Páně, zpívání českých duchovních písní i po stycích s Českobratrskou církví evangelickou. Kontaktní osobou je v současné době paní Antonija Hutak, která nás vždycky, když do Srediště přijedeme, velmi ráda pohostí. Jak Antonija Hutak, tak i my věříme, že Český reformovaný sbor ve Velkém Središti bude i nadále místo setkávání a partnerských kontaktů.

Pavel Šebesta; foto z archivu autora

evangelický kostel ve Velkém Središti

KRAJANÉ, KTERÍ PŘIŠLI ZPĚT

Moji Volyňáci z Boratína.

Pro podrobnější seznámení s těmito krajany odkazují na výtečnou a podrobnou publikaci manželů Vlkových *Historie Českého Boratína*, dostupnou i na internetu. Na tomto místě bych jenom rád přidal několik osobních vzpomínek:

V lednu 1974 jsem nastupoval na své prvé kazatelské místo ve sboru ČCE v Chotiněvsi, jehož členové jsou vesměs krajané z volyňského Boratína na Ukrajině, kteří se repatriovali po druhé světové válce. Všichni mne strašili: „Uvidíš, Volyňáci s tebou zametou!“ A přesto jsem prožil mezi těmito úžasnými lidmi svých nejsenzačnějších téměř dvacet let.

Helvítská vesnice

Boratín byla snad jediná vesnice českých emigrantů, která se v dramaticky složitém národnostním a náboženském prostředí západní Ukrajiny postupně vyprofilovala jako ryze reformovaná – „helvítská“. Ovšem za cenu obrovského nasazení i značné pevnosti a tvrdohlavosti řady skvělých osobností této obce.

Zevšech českých emigrantských obcí byl proto Boratín kulturně i nábožensky nejsilněji napojen na reformovanou církev v Čechách, po první světové válce na Českobratrskou církev evangelickou.

A s tím souvisela vysoká hospodářská i kulturní úroveň celé obce. Všichni mluvili perfektní češtinou bez jakéhokoliv přízvuku, v každé chalupě se muzicírovalo, odebíraly se tiskoviny z Čech, všichni v podstatě přijímali pojetí dějin i demokratické organizace veřejného života, na nichž byla postavena naše první republika – na rozdíl od rodilých katolíků i těch, kteří se nechali přesvědčit k přestupu na ukrajinské státní pravoslaví.

Boratínští evangelíci si dokázali sami organizovat nejen svůj obecní, ale i církevní život. Roku 1883 požádali o připojení k reformované církvi v Litvě, odkud k nim dojížděli duchovní jednou až dvakrát do roka. Od roku 1886 usilovali o stavbu vlastního kostela, ke které však mohlo dojít až po politickém uvolnění v Rusku roku 1905. A teprve roku 1927, když už Volyň byla součástí Polska, přijíždí do Boratína Antonín Balabán jako první opravdový farář sboru.

Vysoká hospodářská úroveň se stala obci téměř osudnou – po okupaci východní části Polska Sovětským svazem měli být všichni jako kulaci deportováni na Sibiř. Čtyři dni před cestou do gulagu napadlo SSSR Německo, a tak paradoxně právě nacismus zachránil obec před důsledky komunismu.

Dramatický návrat

Když nacisté začali sovětské armádě ustupovat, narukovali v roce 1944 téměř všichni muži z Boratína od 15 do 50 let věku do Svobodovy armády a přes Duklu přijeli jako osvoboditelé na tancích do Prahy. Zůstali již v Čechách a intenzivně se vyjednávalo o návrat jejich rodin. V roce 1947 opět za dramatických okolností – u Volynáků jak jinak – přivezla velká vlaková souprava za třicetistupňových mrazů celou vesnici i s mobiliářem kostela.

Ledacos během cesty bylo zlé – někdo cizí například nevratně zničil varhany, ale také se cestou ve vlaku narodilo děvčátko! Koluje historka o tom,

kostel v Chotiněvsi

jak jeden starý muž, vida na budově prvního nádraží na našem území obrovský obraz Stalina, vysokým hlasem začal křičet: My před tou sviní utíkáme a on je tu už před námi! Tento výrok jako by novou etapu života boratínské komunity v Československu předznamenal.

Za vojáky do Československa přijel z Boratína opravdový vůdce svého stádečka, farář Jaroslav Opočenský, nástupce Antonína Balabána, který musel v roce 1937, při stahování válečných mračen, jako československý státní příslušník Boratín opustit. Díky organizačním schopnostem faráře Opočenského se podařilo v roce 1945 osídlit Chotiněves a její okolí skoro všemi obyvateli Boratína, založit sbor ČCE a dokonce v roce 1951 (sic!) postavit kostel.

Osobní pouto

Vracím se k osobním vzpomínkám, které jsem avizoval na počátku textu. Po třech letech působení ve sboru jsem signoval Chartu 77, v roce 1979 mi byl odebrán státní souhlas. Sbor osvědčil stejnou zaťatost, se kterou vzdoroval běsům na Volyni, a v odporu vůči státní správě se solidárně se mnou úžasným způsobem semkl. Nezastrašily jej ani nátlakové akce StB ani předvolávání k výslechům. Chotiněvští evangelíci se nebáli posílat se mnou dál děti na letní tábory, vykonávali jsme biblické hodiny pro mládež i dospělé, sborový život pokračoval dál, v onom vzdoru vlastně intenzivněji než dříve. Stateční administrátoři – nejprve P. Čapek, poté J. Opočenský přijížděli občas ke služebnostem, bohoslužby si však s mou pomocí vedli členové sboru sami.

Sbor navštěvovala řada disidentů včetně Václava Havla, pořádali jsme na faře bytové semináře, bohoslužeb se účastnila početná komunita mládeže z nedaleké „undergroundové“ komunity. Členové sboru, zvyklí na teror komunistů a nacistů na Ukrajině, brali poněkud tehdy již bezzubé zastrašování státní mocí s humorem. A také s jistotou

inzerát v dobovém tisku

převahou vojenskými řády ověřených hrdinů, kolem kterých i tehdejší moc přešlapovala opatrně.

V roce 1987 jsme dokonce docílili navrácení mého souhlasu. Po letech jsem opět z kazatelny poděkoval bratřím a sestrám za statečnost, státní správě za vrácení souhlasu symbolicky k 10. ►

výročí Charty 77 jako znamení toho, že moc začíná brát vážně dialog s disentem i s církví.

V roce 1990 přeplněný chotíněveský kostel poctil návštěvou Václav Havel již jako prezident.

Náš společný zápas o svobodu svědomí se tak symbolicky završil.

Zdeněk Bárta; foto: autor a archiv
krajanského spolku

ROZHOVOR S CELOCÍRKEVNÍM KANTOREM LADISLAVEM MORAVETZEM

Nejde z toho vyváznout

Vždycky jsem cítil, že díky muzice budu doma tady

Ladislava Moravetze zná dnes v naší církvi opravdu hodně lidí. Není divu. Vědí ale všichni o jeho původu? Vědí, že se narodil v Rumunsku?

Ladislav pochází z Velkého Pereku (rumunsky Peregu Mare), národnostně smíšené vesnice s významnou českou komunitou, ležící na západě Rumunska, při hranicích s Maďarskem.

Já a můj muž známe Ladislava dávno, dlouho předtím, než se objevil v České republice a než se v ČCE tak proslavil. A já jsem ho viděla poprvé na Pereku na svatbě, mohlo to být tak před 20 lety. Svatba na rumunském venkově a zrovna tak ve vesnicích u rumunských Čechů většinou netrvá jen jeden den. A téměř nepřetržitě se na ní hraje. Začíná se českými dechovkami, ale s postupujícím časem se víc a víc prosazuje rumunský živel a začíná to vřít. Místo pozounu nastupuje tarogáto... Hraje se a hraje, a tancuje! Rychle a ještě rychleji, dokola, dokola... Muzikanti se přes den trochu vyspí a jede to nanovo. Tak právě takhle Ladislav v Rumunsku žil a v místním prostředí nasával hudební vlivy nejen české, ale také rumunské, maďarské, srbské a kdovíjaké ještě. Muzikant tělem i duší – doslova.

Vystudoval přitom střední průmyslovou školu strojní, na hudební pedagogickou fakultu v Temešváru ho po maturitě však nepřijali. Pak tedy na základní škole u nich na Pereku jeden rok učil fyziku, chemii a hudební výchovu a rád na to vzpomíná. A tím jeho rumunská éra končí. Je ženatý, s ženou Ester mají 14letého syna Matyáše.

Kolik umíš řečí?

První byla čeština, mateřština. Ve třech letech, když jsem šel do školky, přibyla rumunština. A pak, zcela přirozeně, do mě samy lezly jazyky další, setkával jsem se s nimi na ulici odmala – maďarština, trochu němčina, rusínština. My jsme jako úplně malé děti mluvili spolu tak, že jsme slova z těch různých jazyků míchali úplně jakkoliv. Dnes je samozřejmě na prvním místě čeština a skoro na stejné úrovni němčina, pak rumunština – ta trochu upadá jen proto, že ji málo používám. Maďarštinu mám rád, mám kolegy, se kterými si odborně píšu vždycky jen maďarsky. A pak ještě francouzština – ze základní školy, je to už dost zasuté, ale šlo by to rozpohybovat.

První třída na Pereku byla česká?

Do školy jsem šel myslím v roce 1979, škola byla rumunská. Ale můj otec ještě chodil na prvním stupni do české školy, a děda tenkrát do maďarské. My jsme měli ve škole češtinu dvě hodiny

týdně. Slováci měli zase slovenštinu, Němci němčinu.

Jak ses vlastně dostal do Čech?

Na hudební fakultu v Temešváru mě nepřijali. Když tedy v roce 1991 vznikla v Kroměříži Evangelická akademie, strašně moc mě to lákalo. Přihlásil jsem se na obor církevní hudba a katecheze a přijali mě.

A tvá původní rodina zůstala celá v Rumunsku?

Ano, rodiče i sestra s manželem, všichni jsou na Pereku. Sestra a její muž se tak rozhodli, jsou tam spokojeni, živí se zemědělstvím. Pro mě je to ale nepochopitelné.

Proč?

Mě to vždycky táhlo jinam. Vadil mi komunistický režim, byl určitě horší než ten český. A etnické otázky, které se mě týkaly, nebyly v pořádku ani po revoluci. Rumunské úřady vůbec nebraly v potaz, že jsem Čech. V dokumentech jsem měl uvedeno „rumunský občan“. Národnost se nebrala v úvahu a to mi vadilo. Vždycky ve mně bylo, že domov mám jinde. Možná něco jako Izraelité v babylonském zajetí. A k tomu ta železná opona. Žili jsme těsně vedle Maďarska, kam jsme ale nesměli. Na hranici šikana, děsné

fronty... Do Maďarska se utíkalo! Musím ale říct, že vůči Rumunům jsem nikdy necítil nějakou nenávist, ani vůči jiným národům. K tomu určitě přispívalo to multietnické žití u nás na Pereku. Bylo velmi mírumilovné.

Ale můj hlavní argument, to byla nemožnost v Rumunsku studovat. Dostat se už jen na střední školu bylo strašně těžké. A vysoká – to už vůbec. Jenže já jsem o vzdělání moc stál, ve škole jsem byl rád, zajímalo mě leccos – dějiny, fyzika, matematika, samozřejmě hudba... Přitom mi bylo jasné, že v žádném z těch oborů nemám nejmenší šanci.

Na co všechno vlastně hraješ?

První nástroj, od dětství, byl akordeon. Od 13 let jsem hrál v kostele na harmonium a od 15 jsem pak hrál už v taneční kapele zvané „Riziko“ na klávesy. Když nám pak z kapely odešel trumpetista, emigroval do Německa, naučil jsem se za dva týdny na trubku. Hru na trubku jsem pak studoval Kroměříži. A ovšem povinný klavír, ten se pro mě stal pak zajímavější než ta trubka. Navíc po čtyřech letech konzervatoře jsem začal mít potíže s nátiskem, přední zuby se začaly viklat, musel jsem skončit. A v té době naši školu navštívili z církevní hudební školy v Berlíně a nabídli pro jednoho studenta stipendium. Tak takhle jsem se dostal do Německa.

Kolik let jsi v Německu strávil?

Původně to bylo na rok, mně se to ale velice zalíbilo, požádal jsem tedy o prodloužení a mohl jsem tam zůstat ještě druhý rok. Po dvou letech jsem získal akreditaci na místo církevního kantora. Moje nadšení pro věc ale spíš pořád rostlo, a tak jsem se rozhodl zkusit přijímací zkoušky na Vysokou školu umění v Berlíně, zároveň jsem dělal zkoušky na církevní hudební školu v Halle. Přijali mě na obě, ale rozhodl jsem se pro Berlín – kvůli profesorům, které jsem znal a vážil jsem si jich. Byla to pro mě velká čest – z velkého počtu uchazečů přijali tři a já patřil mezi ně. Takže jsem tam vystudoval potom ještě celou Akademii.

Nelákalo tě v Německu po škole zůstat?

Působil jsem jako varhaník a jako kantor ve dvou farnostech. Bylo to úžasné, ale já jsem prostě cítil potřebu vrátit se domů, i když německý protestantismus je velice podobný tomu českému, i když mám rád němčinu, německou kulturu a v evangelické církvi v Německu se cítím také doma. Ale nechtěl jsem být pořád v exilu, chtěl jsem domů, a to pro mě znamená do Čech.

Jak jsi přitom stihl vojnu?

Já jsem na vojně nebyl! V době, kdy bych byl měl jít, jsem byl stále student. To studium se pak protáhlo na deset let a mezitím byla revoluce, systém se v Rumunsku změnil podobně jako tady, armáda je dnes profesionální. Tak jsem se tomu vyhnul. To je mé největší vítězství.

Odkdy jsi vlastně ženatý?

My jsme se brali ještě jako studenti, v září roku 1999, a bylo to v době, kdy jsme byli oba v Německu. Má žena studovala varhany na JAMU v Brně a na tu berlínskou vysokou hudební školu ji pak přijali také, skoro tři roky jsme tam byli spolu.

Po návratu jsi tedy už začal jako církevní kantor?

Vraceli jsme se v roce 2001. Synodní rada se rozhodla zřídit místo kantora v době, kdy já jsem byl v Berlíně ve čtvrtém ročníku Akademie. Byl vyhlášen konkurz, ten jsem vyhrál a německá škola mi vyšla pak velice vstříc, umožnili mi udělat zkoušky o půl roku dříve, což bylo sice dost šílené, ale podařilo se to a mohl jsem na to místo nastoupit včas. Tenkrát mi velice vyšli vstříc také synodní senior Pavel Smetana i synodní kurátorka Lydie Roskovcová. Pavel Smetana to místo vlastně zřizoval tenkrát už podruhé a tak trochu na můj popud.

Co bylo pro tebe při tom definitivním příchodu do České republiky nejtěžší?

Měl jsem určitě štěstí, že jsem nešel na konzer-

vatoř do velkého města. Díky Kroměříži se totiž má integrace velice usnadnila, od začátku jsem se tam cítil dobře. A to nemám na mysli jen tu pracovní stránku, své kolegy, ale taky církev!

s manželkou Ester

Na faře u manželů Horkých jsem byl pořád, připadal jsem si v podstatě jako jejich syn. Vozili mě po různých sborech, vystupovali jsme s všelijakými soubory všude možně. Myslím, že pro integraci je moc důležité, když se člověk v tom novém prostředí věnuje pořád tomu, co ho zajímá a co umí; když má na co navázat. Já jsem tím pádem vždycky cítil, že díky muzice tady budu doma, možná víc než tam, kde jsem se narodil.

Ale co ty obvyklé nesnáze – cizinecká policie, trvalý pobyt, neřkuli občanství, to s muzikou nic společného nemá a potká to každého, ne?

Zase jde o tu Kroměříž. Oddělení cizinecké policie, to byl jen jeden pán, kterého jsem znal, na první pohled bylo jasné, že si jsme sympatičtí. Ale co mi strašně vadilo – pro české úřady jsem byl Rumun. Měl jsem maturitu na české škole, aprobaci pro výuku hudby na české základní

umělecké škole, k tomu české jméno! Kdyby říkali rumunský občan, tak budiž, ale ne Rumun! S čím jsem se ale opravdu potýkal, to byla později otázka občanství.

Za jak dlouho jsi občanství získal?

Po návratu ze studia v Německu to trvalo ještě čtyři roky. Měl jsem za ženu Češku a tehdejší zákon umožňoval v takovém případě výjimku. A ta se nakonec, ale až po konkrétním zásahu, stala: Pomohl mi zase Pavel Smetana, který se znal s Cyrilem Svobodou, tehdy poslancem, ten prý o tu výjimku požádal. Když mi pak u nás v Bystrici pod Hostýnem v roce 2005 dekret o udělení občanství předávali, bylo to, jako bych se znovu narodil.

Co všechno teď děláš? Působíš dojem, že se nezastavíš.

Celocírkevní kantor jsem od roku 2001. To je hlavní zaměstnání. Dále působím jako externí učitel na dvou konzervatořích, v Kroměříži a v Olomouci. Pak jsem už několik let delegát Evropské konference pro evangelickou církevní hudbu. Na to jsem velice hrdý. Jsem hrdý Evropan. A mám rád pedagogiku, pořádám proto taky různé kurzy. Školení hudebního personálu, sbormistrovské kurzy. To mě moc těší, kurzy jsou pořád plné. Pak ještě vedu Seminář pro církevní hudbu Evangelické akademie. Samozřejmě jde i o činnost tvůrčí – pořád něco píšu, dělám aranže... S tím souvisí práce na novém zpěvníku. A nakonec bych rád zdůraznil osvětu. Přes církevní tisk, pomocí návštěv ve sborech – ať už jde o písně z toho nového zpěvníku, nebo obecně o určité směřování církevní hudby.

V noci spíš? Nebo se ti ta všechna práce honí hlavou?

Spím dobře. Jediná výjimka se týká toho, když opravdu komponuju. Vzpomínám, jak jsem psal Reformační concertino pro Husovské slavnosti v roce 15, bylo to včetně partů pro jednotlivé nástroje, napsal jsem to za dva týdny. Tehdy spát moc nešlo. Tvorba – to je velmi specifická

disciplína. Člověk je potom v takovém „jiném stavu“, je to jakoby agonie, mozek pracuje nějak jinak. Svých studentů improvizace se vždycky ptám – už tě ty myšlenky, ty noty pronásledují? To je dobré znamení.

Kde se vůbec vzalo tohle tvé výjimečné hudební nadání? Máte hudebníky v rodině?

V rodině z tatínkovy strany vládla vždycky velká láska k muzice. No ale k jaké? Když odešli do Rumunska z Čáslavi a Kolína, znali akorát českou dechovku; a potom kostelní zpěv. Dědeček byl klarinetista, hrál v české dechovce 60 let. Z vážné hudby znal a bral jedině tak valčíky Johanna Strausse. Když viděl v televizi Beethovenovu symfonii, kterou dirigoval Karajan, vždycky říkal – „škoda jim ty instrumenty“.

A co váš syn? Tam už je ten genetický vklad jasný, ne?

Vztah k hudbě má odmala. Už prenatálně, když má žena hrála na varhany. Matyáš hraje na klavír, věděli jsme, že ho to bude bavit. Ale taky u toho někdy byla vařečka. Neposedné dítě musí mít řád, i při hraní na nástroj. A myslím, že se to povedlo. Má už za sebou i nějaké soutěže, dokonce získal velmi dobré ocenění. To jsou pro něho velké stimuly. A hraje opravdu těžké věci, takové, s kterými se absoluuje na konzervatoři.

Víš o něčem, co bys rád ještě v budoucnosti dělal?

Rád bych zvládal pořád všechno to, čemu se věnuju teď. Nemusím napsat devět symfonií, nemusím obletět svět. V těch oborech, které učím, je pořád třeba vymýšlet něco dalšího. Nikdy není hotovo.

Já si myslím, že s hudbou je to jako se silnou zamilovaností, je to mocná touha, velká vášeň. Když to nastoupí, nejde odolat, nedá se s tím nic dělat. I když je to dřina, člověk zblbne a nemůže už z toho ven. A chci mít přitom pocit naplnění. Bez toho to nejde.

Jana Plíšková; foto: D. Ženatá a archiv ČB

OTÁZKA NA TĚLO

Co pro vás bylo při příchodu do staré vlasti nejtěžší?

Naše nesnáz spočívala v tom, že jsme postupovali podle předpisů. Podali jsme žádost o trvalý pobyt na velvyslanectví ČR v Bukurešti, přijeli jsme do Čech s vízou k trvalému pobytu, jenže na cizinecké policii v Semilech nám to změnili na pobyt dlouhodobý. Tak jsme pobyt museli každý rok prodlužovat, a to se všemi formalitami a poplatky. Zároveň nám úřady dávaly nahlas najevo, že pro ně jsme cizinci (Rumuni) jako všichni ostatní. To bylo absurdní, když v té době do Rumunska šly nemalé peníze na pomoc banátským Čechům.

My jsme to zvládli a byli jsme šťastní – byli jsme mladí, měli jsme malé děti. Jen měl ten návrat zbytečně hořkou pachut.

Pravda je, že se situace asi po deseti letech změnila, na Hradě ještě byli někteří „sluníčkáři“ a této absurdity si všimli. A na ministerstvu zahraničí byl také nějaký pan Plíšek a ten se zasadil o změnu formálního přístupu k cizincům s českým původem. Avšak ani já s Marjánkou ani naše děti bychom nic neměnili.

František Šubert, Slovensko, Rumunsko

Už na Ukrajině a pak i v Čechách jsem těžce nesl, že český stát nás bere jako občany cizího státu, nikoliv jako krajany nebo zahraniční Čechy (jak to bylo za první republiky)! Kladně ale hodnotím vztah ČCE k potomkům českého pobělohorského evangelického exilu v zahraničí (Polsko, Ukrajina), zejména vyzdvihují zásluhy „potulného kazatele“ Petra Brodského, který by si zasloužil vysoké církevní vyznamenání. Jeho činnost bych přirovnal k činnosti bratra faráře Rudolfa Šedého! Za problém jsem považoval nedůvěru kolegů v práci (jsem z východu, mysleli si, že budu krást).

Alexandr Drbal, Bohemka, Ukrajina

Osobně pro mě nic. Narodila jsem se v české vesnici, všichni moji předkové byli Češi, doma se mluvilo česky. Svoji češtinu jsem zlepšila na univerzitě, na kurzu v Dobrušce, na metodickém kurzu českého jazyka v Praze a při komunikaci s hosty z ČR. Co se týče České republiky, vždycky jsem měla pocit, jako kdybych tam už kdysi dávno bydlela, cítím se tady jako doma. Spíš jsem měla obavy kvůli dětem, aby se co nejdříve integrovaly. Přijela jsem do ČR v roce 2015 s celou rodinou, čtyřmi dcerami a třemi vnuky. Od roku 2009 v Praze bydlí syn s rodinou. Ale všechno dopadlo dobře, protože už před příjezdem do ČR jsme přesně věděli, co chceme a kam chceme a co je v první etapě nejdůležitější. Žijeme v Praze, dcery pracují, vnuci studují.

Ludmila Bobrovská, Bohemka, Ukrajina

Český jazyk je můj jazyk mateřský, takže v tomhle směru to bylo docela lehké, jsem se dokázala domluvit o čemkoliv. Díky podpoře ČCE jsem jezdila do ČR na dětské tábory, takže viděla jsem, jak to tu chodí, takže věděla jsem, co mě čeká. Velkou podporu jsem získala u bratra faráře Filipa Susy, který nám uvěřil a pomohl s ubytováním. Těžší bylo najít práci, prostě jsme Ukrajinci. Manžel Nikolaj, ten měl to mnohem těžší, nevěděl jazyk a domluvit se bylo fakt těžké, obzvlášť v práci. Ale ministerstvo zahraničí má kurzy českého jazyka pro cizince, je to zdarma. Pak byla spousta úředních věcí, které jsme si museli zařídit sami, což i pro mne bylo překvapením, kolik všeho člověk musí vědět, kam musíme jít, proč se to nebo to musí platit. Ale jsme vděční všem, kdo měli s námi trpělivost a snažili se nám vysvětlit nebo poradit.

Marina Provazníková, Veselýnivka, Ukrajina

JPI

SYNODNÍ RADA

Na zasedání 4. 9. projednala synodní rada 31 titulů. Z nich vybíráme:

Sbory a pracovníci

Synodní rada vzala na vědomí, že z důvodu povolání seniora Královéhradeckého seniorátu Michala Kitty na nový sbor v jiném seniorátu byl povolán za seniora Tomáš Molnár a za jeho náměstka Aleš Mostecký, oba do nejbližšího zasedání konventu Královéhradeckého seniorátu. SR souhlasí s ukončením zaměstnaneckého poměru s farářkou Lýdií Mamulovou z důvodu odchodu do důchodu a souhlasí se zachováním její způsobilosti k ordinované službě v ČCE; SR potvrdila volbu Martina Litomiského za jáhna v Krnově na plný pracovní úvazek, Jaroslava Vokouna za faráře v Domažlicích na třetinový úvazek a Jana Hrudky za faráře v Telecím na plný úvazek.

Hospodaření církve

Synodní rada zřídila komisi pro výstavbu nových školních budov Evangelické akademie (KVEA) a schválila její statut. SR jmenovala Patrika Pospíšila, Jana Slámu a Miloslava Zadražila členy KVEA. Úkolem komise bude poskytovat odbornou expertizu a tím napomáhat k úspěšnému řízení příprav a staveb nových budov, případně eliminovat potenciální rizika při realizaci těchto projektů.

Rekreační střediska

Synodní rada schválila obsazení místa správce Tábora Jana Amose Komenského

v Bělči nad Orlicí Václavem Španihalem od 1. 11. 2018.

Ekumenické vztahy

Synodní rada se setká se zástupci Reformované křesťanské církve na Slovensku v termínu 24. – 25. 1. 2019. K rozhovoru se nabízí několik témat, například situace slovensky mluvících sborů a seniorátů v RKC.

Různé

Synodní rada souhlasí s poskytnutím 2000 € z Fondu sociální a charitativní pomoci pro projekt Evangelické církve Řecka, který pomůže lidem v tamních, požárem postižených oblastech.

DaZ

ÚMRTÍ

Dne 29. srpna zemřela ve věku 85 let **Miluše Tytlová**, rozená Fialová, vdova po evangelickém faráři. Aktivní léta prožila po boku svého muže ve sborech v Borové u Poličky, Libčicích nad Vltavou a v Bučině.

Ve věku 93 let zemřel 12. září **Vlastimil Kvíz**, manžel farářky Jarmily Kvízové. Žili mj. ve sborech v Opolanech a Předhradí.

DaZ

100 LET REPUBLIKY

Odkaz prezidenta T. G. Masaryka

„Ježíš, ne Caesar, toť smysl našich dějin a demokracie.“

Masaryk postavil vedle sebe nejznámější osobnosti starověku: Ježíše a Caesara. ►

Gaius Julius Caesar (100–44 př. n. l.) byl římský vojevůdce a politik, jeden z nejmocnějších mužů antické historie. Sehrál zásadní roli v procesu zániku římské republiky a její proměny v monarchii. Jako první Říman pronikl se svou armádou až do Británie a za řeku Rýn. Svými výboji rozšířil římskou moc hluboko na sever. V roce 49 zahájil občanskou válku, na jejímž konci byl jediný vládce římského státu. Po uchopení moci zahájil

rozsáhlé reformy římské společnosti; byl zvolen doživotním diktátorem. V roce 44 př. n. l. byl zavražděn a v roce 42 př. n. l. byl římským senátem oficiálně prohlášen za jednoho z římských bohů.

Ježíš nebyl ani císař ani vojevůdce. Přesto je však ústřední postava dějin. Svým vlivem způsobil rozdělení dějin lidstva na dvě epochy – na epochu před Kristem a po Kristu. Narodil se v izraelské zemi v Betlémě, vyrůstal v Nazaretě a pracoval jako tesař. Tři roky působil v Izraeli jako prorok a kazatel, který zvěstoval pravdu o Bohu, o člověku,

o zlu, o smrti i o věčnosti. Svou mocí uzdravoval lidi ze všech nemocí a křísil mrtvé. Zvěstoval, že je Boží Syn a na svět přišel proto, aby vysvobodil člověka z moci zla, z moci smrti a daroval lidem nový život v lásce zde na zemi a věčný život v Božím království. Mocí svého slova proměňoval lidi – ze sobců dělal lidi obětavé, z pyšných pokorné, ze zlodějů ty, kteří rozdávali druhým, z hříšníků lidi svaté. Nikomu neublížil a pro věčné dobro druhých byl ochoten prolít svou vlastní krev. Na Velký pátek byl ukřižován, ve velikonoční neděli vstal z mrtvých a po 40 dnech vstoupil do nebe. Jeho učení, smrt a vzkříšení tvoří základ křesťanské víry. Jeho učení je přeloženo do čtyř tisíc jazyků a má všude velmi kladný vliv na život jednotlivců, rodin i národů.

Když Masaryk hodnotil tyto dva muže – Caesara a Ježíše a jejich vliv na národy, dal jednoznačně přednost Ježíši. Věděl velmi dobře, že žádný Caesar – žádný císař ani král, žádný prezident nebo předseda vlády nemůže dát národům ani jednotlivým lidem opravdovou kvalitu života. To může dát jedině Pán Ježíš Kristus. Jsme velmi vděční, že to první prezident vyjádřil tak jasně a jednoznačně: „Ježíš, ne Caesar, toť smysl našich dějin a demokracie.“ Ano, Pán Ježíš dává smysl životu každého člověka, dává smysl dějinám a dává smysl i demokracii.

T. G. Masaryk se nestyděl dát Ježíše do středu našich dějin i do středu demokracie. A to proto, že Ježíš ukázal slovy i životem, že smysl života je v lásce k Bohu a k lidem. Proč láska k Bohu? Protože Bůh je zdroj lásky a dobra. Proč láska k lidem? Protože láska, která obšťastňuje jiné, činí šťastnými i nás. Kéž Ježíš zůstává také smyslem naší současnosti a budoucnosti.

Stanislav Kaczmarczyk (redakčně kráceno)

EKUMENICKÁ RADA CÍRKVÍ A ČESKÉ BISKUPSKÁ KONFERENCE ZVOU

Proběhne dosud největší shromáždění na podporu čínských křesťanů

Neúspěšní žadatelé o azyl z řad čínských křesťanů dál žijí v nejistotě a procházejí soudním řízením, aby nakonec vyslechli konečný verdikt, zda mohou

zůstat v nábožensky svobodné zemi, nebo zda budou deportováni do své vlasti, kde jim hrozí rozsáhlé perzekuce a další útlak a stíhání ze strany úřadů.

Na podporu této skupiny věřících pořádají jednotlivé křesťanské církve v Česku modlitební i osvětová setkání.

Ekumenická rada církví v ČR se rozhodla společný postup zastřešit a svolává na 14. října do pražského Husova domu (Jungmannova ul.) veřejnou tiskovou konferenci v 16 hodin a poté shromáždění s modlitbou od 17 hodin na Václavském náměstí. Koordinací celé akce byl pověřen biskup Václav Malý.

FILMOVÉ VEČERY KE 100 LETŮM CÍRKVE

T. G. Masaryk – přeceňovaný, nebo podceňovaný?

Za „Fenomémem TGM“ se ohlíželi návštěvníci prvního z filmových večerů v Knihovně Václava Havla. 13. září se tu sešlo více než sto posluchačů, kteří si ve zcela zaplněném sále nenechali ujít promítání hraného dokumentu Věry Chytilové o T. G. Masarykovi, unikátní digitalizované záběry Národního filmového archivu i diskusi s Michalem Stehlíkem, náměstkem ředitele Národního muzea a autorem výstavy nazvané Fenomén Masaryk.

První večer na téma „Slavní evangelíci: T. G. Masaryk, M. Horáková, J. Palach“ se tu konal u příležitosti oslav 100 let od vzniku Českobratrské církve evangelické. Další budou následovat 11. 10. (M. Horáková) a 15. 11. (J. Palach). Formát večera je vždy stejný: po dokumentu následuje moderovaný rozhovor s hostem, který danou osobnost přiblíží jinak, než bývá obvyklé.

Hof

PODĚKOVÁNÍ

Dar na podporu církevního tisku

Český bratr obdržel finanční dar z pozůstalosti ve výši 10 000 Kč. Děkuje me dárci, který si nepřeje být jmenován, za peněžní podporu i za přízeň, již tímto vyjádřil.

redakce

Křest v Betlémské kapli v Bohemce, září 2018
farář Michael (Miki) Erdinger
foto z archivu Magdalény a Mikiho Erdingerových

Bohemka a Veselynivka dnes

Každý má malé hospodářství

Bohemka a Veselynivka jsou vesnice, které se nacházejí v nejhudších, veskrze zemědělských částech Ukrajiny. Zemědělství udává těmto obcím ráz. Mnoho lidí zde stále žije ze vzpomínek na kolchoz, který zajišťoval práci. S rozpadem Sovětského svazu prudce vzrostla nezaměstnanost, jež je stále enormně vysoká. Po zániku kolchozu zůstala většina vesničanů bez stabilní práce, a to až doposud. Hlavní zdroj příjmů dnes tvoří malá domácí hospodářství – středobod života obyvatel.

Před kravami a po kravách

Díky chovu zvířat získává vesnice romantický rozměr. Na relativně volný pohyb zvířat již u nás nejsme zvyklí. Vesnice tvoří dvě řady proti sobě stojících domů, mezi nimiž je „bálka“ – louka (roky vyschlý rybník) namísto náměstí. Na ní se pasou kůzlata, telata i koně a mezi nimi se pohybují hejna kačen, hus a další drůbež. Každá rodina obvykle vlastní jednu až tři krávy a starost o ně dává rámeček celému dni. Ženy vstávají kolem páté hodiny ránní, aby krávy podojily, než je svěří pasákovi. Poté se obvykle starají o chod hospodářství. Další dojení následuje v poledne a poslední kolem osmé hodiny večer. Když nás lidé zvou na večeri, často nám říkají: „přijďte po kravách“, tedy až skončí dojení. Prodejem mléka si lidé přivydělávají. Zároveň si tak vyrobí máslo, tvaroh, smetanu a sýry. Některé rodiny s těmito výrobky jezdí na trh (dokonce až do 100 km vzdálené Oděsy), kde je prodávají společně s vejci, zeleninou a ovocem ze zahrady.

Kontakty se starou vlastí

Ke každému domu přísluší asi jeden hektar velká zahrada. Lidé na ní pěstují nespočet zeleniny i ovoce, od cibule a česneku přes rajčata, okurky, cukety či mrkev až po melouny a hroznové víno. Všechny tyto suroviny přes léto zpracovávají (nejčastěji zavařují) na zimu. Většinu potravin,

které si v České republice automaticky kupujeme v obchodech, tu lidé mají domácí: připravují si mléčné výrobky, rajčatové protlaky, těstoviny, kompoty, povidla. Z vypěstovaných slunečnic si nechávají lisovat olej, z obilí mlít mouku. Soběstační jsou i v produkci masa. Na zimu drůbež zabijí a desítky sklenic zavařeného masa uschovalí do sklepa.

Stejně jako starost o zvířata udává rámeček dne, starost o polní plodiny (pěstuje se zde obilí, slunečnice, kukuřice) udává rámeček celého roku. Výnosnost je natěsně závislá na počasí a na dostatku deště během suchého léta. Člověk a příroda jsou zde mnohem více spjati než u nás. Lidé nemají

středobod obživy

jinou možnost než se živit zemědělstvím, a to je taky jeden z důvodů, proč mladí vesnice opouštějí a hledají práci ve velkých městech, jako je Kyjev nebo Oděsa. A ti mladší lidé, kteří mohou doložit své české kořeny, si často vyřizují tzv. krajanství a vrací se zpět do ČR. Ani v jedné vesnici snad není rodina, která by v Čechách neměla nějakého svého příbuzného. ►

Vytrácení jazyka

Původně českých vesnic je na Ukrajině více, avšak český jazyk i kultura se z nich postupně vytrácí. Bohemka a Veselynivka se však od dalších ukrajinských vesniček odlišují – příslušností k českému národu a Českobratrské církvi. Díky působení krajanských spolků a ČCE se daří udržovat češství na dobré úrovni. Díky práci ordinovaných presbyterů Marie Provazníkové a Ludmily Sverdlové jsou

*sázení stromu ke 100 letům ČR a ČCE
ve Veselynivce*

konány každou neděli bohoslužby a v češtině se slouží i další obřady, jako jsou pohřby či křty. Díky podpoře ČCE do vesnic jezdí každé léto učitelé s programem pro děti a zároveň faráři,

kterí rozvíjejí duchovní život sboru. K Bohemce náleží ještě kazatelská stanice Pervomajsk. Do tohoto města se odstěhovali mnozí Bohemští za prací a bohoslužby se nyní konají i zde, i když nepravidelně. Spojnicí všech tří míst je obdivuhodná touha lidí scházet se k bohoslužbám

soubor Zlatá rosa vystupuje při Dnu obce

a budovat sbor. Zároveň je všem místům společný klesající počet těch aktivních, který je mnohem rychlejší než v České republice. A je otázka, zda činnost sborů výhradně v českém jazyce nečiní překážku jejich možného rozvoje. Možná i to je jedna z výzev do budoucna v životě církve a obce, které jsou lidsky velice úzce propojeny.

Magdaléna a Michael Erdingerovi

PODPORA MATEŘSKÉHO JAZYKA

Na čtyři týdny učitelem češtiny v ukrajinské Bohemce

Průnik do života místních rodin

Prázdninová výuka češtiny v krajanských regionech vznikla před více než dvaceti lety a organizuje ji Centrum humanitární pomoci krajanům. Původně se učilo na Ukrajině přibližně v osmi

spolcích krajanů. Do dnešních dní však spolupráce vytrvala už jen v Bohemce a Veselynivce, což je z velké míry způsobeno tím, že se jedná o evangelické vesnice, a tak zde funguje značná

propojenost s Českobratrskou církví evangelickou.

Odloučené sbory má na starosti tzv. potulný farář. Dříve tuto roli zastával Petr Brodský, dnes o vztahy pečuje Miroslav Pfann. Propojení krajanů s evangelickou církví spočívá například v tom, že přibližně deset dětí z těchto vesnic každý rok jezdí do tábora Jana Amose Komenského v Bělči nad Orlicí, tamní mládež pak navštěvuje letní tábor ve Strmilově a mezinárodní tábor v Herlíkovicích.

Já sám jsem děti ukrajinských Čechů potkával několik let právě na bělečském táboře a stál jsem o to zažít atmosféru u krajanů na vlastní kůži. Rozhodnutí ve mně nějakou dobu zrálo, až jsme se spolupracovníci Májou v prosinci 2017 závazně potvrdili, že se „prázdninovými učiteli na Ukrajině“ staneme.

Přípravy byly důležité

V březnu jsme se sešli s Miroslavem Pfannem a Petrem Kolínským, kteří nám vysvětlili, jak bude náš pobyt vypadat. Cenná pro nás byla přítomnost kolegů Daniela a Josefa, kteří už měli s učením zkušenost z předchozího roku a rozhodli se, že si učení ve Veselynivce zopakují.

Ze schůzky vyplynulo, že se máme připravit na všechno. V Bohemce budou do školy chodit různě staré děti, některé nebudou umět česky vůbec. Tak bychom měli počítat s tím, že jen některé děti budou chodit pravidelně. Přípravy konkrétního programu jsme vynechali, spoléhal jsem hlavně na zkušenosti, které jsem posbíral za 12 let jako vedoucí v Bělči.

Realita na místě

Pak přišla půlka července a s ní naše 30 hodinová cesta autobusem. Zabydlování v Bohemce bylo plné příjemných překvapení. Přistěhovali jsme se do farního bytu k Michaelu a Magdě Erdingerovým, kteří jsou v Bohemce od dubna na půlroční „návštěvě“, jejich cílem je krajanů rozvíjet zejména duchovně.

Pro nás z toho plynulo, že jsme se dostali do příjemně zabydleného prostředí s internetem, dostatkem teplé vody, pračkou (!). Nic z toho ještě

před rokem nebylo samozřejmé. Další výhody přítomnosti Erdingerových spočívaly v praktických radách, které jsme od nich obdrželi.

Program pro děti

Výuka přišla na řadu hned první den po našem příjezdu. Výukové časy jsme nastavili na 9–11 a 15–17 hodin, děti ale kolikrát přišly i o tři čtvrtě hodiny dříve. My jsme však byli neoblomní, začínali jsme vždy dle plánu, konec výuky tak striktní nebyl, končili jsme i později.

Náplň našich hodin byla různá. Zpívali jsme (díky Májoi!), kreslili, hráli hry s kartičkami z pexesa. Hryvenku byly zaměřeny na pohyb, chtěli jsme, aby se děti „vyřádily“ (abychom mohli zase v klidu do učebny). Psaní a čtení jsme zařazovali jen okrajově; pro děti z ryze ukrajinských rodin byla bariéra azbuka-latinka značná a takových jsme mívali až polovinu.

Další společenské zážitky

Na první pohled se může zdát, že nám zbývalo dost a dost volného času. Náš denní program ale učním zdaleka nekončil. Každý den jsme chodili do místních rodin na oběd a na večeři. A když už nás někdo hostil, hned tak nás nepropustil. Kolikrát jsme měli chuť jen se najíst a zase jít. Slušnost nám to ale nedovolila a společenskou konverzaci jsme nevynechávali.

Většinou jsme jedli u babiček, jejichž vnoučata se díky spolupráci s ČCE podívala do Čech. Za ►

jídlo jsme platili penězi, které jsme pro tento účel dostali od Centra humanitární pomoci krajanům.

O naše žaludky bylo postaráno až až. Pravidelně se před námi objevilo množství jídla, které by s přehledem zasytilo menší regiment, my ale byli většinou u stolu ve třech. Velká před-

nost však spočívala v tom, že jsme se seznámili s mnoha dospělými, a rozšiřovalo se tak a leckdy i pozměnilo naše povědomí o Bohemce. Celkově jsme navštívili osm domácností, což je jen zlo-mek, takže s klidným svědomím uznáváme, že je ještě dost věcí, které o Bohemce nevíme.

Ale i tak bychom toho mohli o Bohemce říct spoustu. Mohli bychom mluvit o tom, jaký problém je v Bohemce s prací. Mohli bychom vy-jmenovávat zvířata, která se pletou pod nohy na návsi a na silnici. Nebo by se dalo zamýšlet nad tím, jak dlouho se v Bohemce ještě udrží čeština.

Pokud bychom se měli rozhodovat zno-vu, zda se na Ukrajinu rozjet, neváháme ani vteřinu. Je to unikátní zkušenost. Možná že těch osm domácností, v kterých jsme byli hosty, tak málo není. Je to vlastně mnohem víc, než kolik jsme navštívili v našich rod-ných obcích v České republice za celý život.

Jan Kačer

NA UKRAJINU ZA MIKIM ERDINGEREM

Cesta do Bohemky a zase zpátky

OČIMA MLADÝMA, OTEVŘENÝMA A UDIVENÝMA

Na začátku září se několik členů skupiny mláde-že, převážně z Brněnského seniorátu, vydalo splnit výzvu svého kamaráda, faráře Michaela Erdingera, abych ho navštívili v české vesničce Bohemka na Ukrajině.

Už při příjezdu do jedné z nejchudších oblastí Ukrajiny jsme si museli zvykat, že mnoho věcí je tu jinak než doma. Stav vozovky dovolil jen velmi pozvolnou jízdu, vyhýbat se díram o průměru pneumatiky našťěstí nebylo v řídkém provozu tak obtížné.

Miki nás rychle seznámil s běžnostmi místní-ho světa. Den začíná a končí dojením krav. Krávy z celé obce se pasou spolu za dozoru jedné z rodin a po pastvě se každá vrací sama do správných

vrátek. Voda teče pouze slabým proudem, při výpadku proudu ji nelze dočerpát do bání. Místo místního rozhlasu si sousedé předávají kartičku

s důležitou informací (např. úmrtí) dům od domu. Pracovních úvazků je málo, a tak je běžné, že si lidé většinu potřebných potravin sami pěstují a něco i zpeněží. Vykupuje se kdeco, od jader ořechů a mléka až ke kožkám. Obvodní lékař zde neexistuje, v obci je dostupná jen zdravotní sestra a vše ostatní vyžaduje placenou návštěvu nemocnice. Splachovací záchod je luxus. Zvířata nejsou k mazlení, ale k práci nebo obživě. Před domy (podél jediné silnice) se pase množství hus, kačen a slepic.

Krajinu zde tvoří dalekosáhlá rovina. Pole slunečnic, kukuřice a jiných plodin občas přeruší remízky, ale pravý les by člověk hledal těžko.

Místní mluví češtinou s příměsí ukrajinštiny, ruštiny a s místním specifikem. Je dobré vystačit si s mateřštinou tak daleko od domoviny. Možná překvapí, že leckdo z místních byl v mládí v Česku – třeba na evangelickém táboře v Bělči. Jiní k nám teď jezdí za příbuznými, kteří se již přestěhovali.

Zdejší evangelická modlitebna, velmi milé místo, je jedna ze tří patrových budov v obci. Při bohoslužbách se zpívá (s velkou oblibou a často i vícehlasně) ze starého zpěvníku Harfa síónská anebo z Evangelického zpěvníku, avšak některé

písně se zcela odlišnými nápěvy. Vícehlasý zpěv ale začíná být ohrožen klesajícím počtem zejména bratrů, ale i sester.

Způsob života v Bohemce připomíná dobu našich prarodičů, jen s mírnými odlišnostmi, danými dnešní dobou, tedy třeba mobilními telefony; to je

běžná součást života i na ukrajinském venkově. Díky výletům jsme se obohatili o zkušenost velkého rozdílu bohatých měst a chudého venkova. Jedno je ale jisté: šťastné lidi člověk potká i na konci té nejděravější silnice.

Markéta Ryšavá

BRIGÁDA V HERLÍKOVICÍCH

Horský domov je na zimu připraven

Dobrovolníci pomohli s přípravou dřeva na zimu i se stavebními pracemi na chatě Kunzárna

Dobrovolnické brigády mají v Horském domově v Herlíkovicích dlouhou tradici. Dříve se sem jezdilo pomáhat s přípravou sena nebo sběrem brambor, to ještě v dobách, kdy se tu hospodařilo starým „horským“ způsobem, ale hlavně se tu pořádaly stavební brigády při přestavbě celého střediska. V posledních letech je náplní jarních brigád pomoc s údržbou areálu a v létě pak příprava palivového dřeva na zimu.

Práce a setkávání

V druhé polovině srpna se tu i letos sešlo mnoho ochotných rukou, společenský charakter setkání se ale nezměnil. Dobrovolníci z různých koutů republiky se sjíždí, aby tu pomohli jen za stravu a ubytování. Ať už se jedná o studenty, kteří si pobytem zpestřují prázdniny, nebo o ty, pro něž je vidina štípání dřeva vítaná příležitost, jak si na letních krkonošských loukách vyčistit hlavu a odpočinout od městského shonu. ►

Duchovní vedení a relax

Přesto to bylo letos v něčem jiné, výjimečné. Duchovního vedení se tentokrát ujal kladenský farář Leonardo Teca. S postupným výkladem oddílů z 16. kapitoly Matoušova evangelia provázel při ranních i večerních pobožnostech účastníky celý týden. Av pracovním shonu se našel čas i na výlety, koupání, zpěv a hojné rozhovory.

Výsledky práce „dřevařské“ skupinky máte možnost vidět nad hlavní budovou. Nařezaná a pečlivě vyrovnaná polena v několika řadách i nově vyrostlý přístřešek, který je kryje před deštěm a sněhem, dávají tušit, že kotel i krb budou v provozu, když venku nebude zrovna vlníto.

Přátelé Herlíkovic

Nevyužívanou Kunzárnu má aktuálně ve své péči sdružení SEM (Sdružení evangelické mládeže)

Přátelé Herlíkovic. Starají o to, aby se do chalupy po dlouhých letech opět navrátil život. V nejbližší době čekají návštěvu pracovníků památkového úřadu z Vrchlabí a Hradce Králové. Konečně se

totiž posunul proces prohlášení objektu za nemovitou kulturní památku a památkáři z Josefova poslali návrh do Prahy na Ministerstvo kultury, které rozhodne i na základě doporučení z kraje a města.

Sdružení chce objekt obnovit v tradičním duchu, ale dle standardů pro současné bydlení. Památková ochrana by potom znamenala lepší možnost žádat o dotační podporu a také snazší realizaci zamýšlené malé muzejní expozice o historii místa. Historii, která je úzce spjata právě i s mnoha generacemi evangelických brigádníků.

Jiří Hofman;

foto: Leonardo Teca, Sára Medková

TÁBOR JANA AMOSE KOMENSKÉHO V BĚLČI

Letní rekreace seniorů

Bělečskou rekreaci seniorů letos již po třinácté organizoval i vedl Pavel Prošek se svou manželkou Janou z pražského dějvického sboru. Konala se na přelomu srpna a září.

Hosté byli ubytováni v nejnovější a zároveň nejkomfortnější části tábora – ve zděné budově propojené s jídelnou a kuchyní. Jídlna má i společenskou část, ve které se odehrávají večerní

programy. Je zde připojení k WIFI, přípojky pro další technická zařízení, potřebná k promítání a ozvučení; nechybí pianino.

Co jsme zažili

Účastníky byli členové evangelických sborů z Čech i z Moravy – z několika pražských, z obou brněnských, z Opavy, od Liberce, Mělníka a z Mladé Boleslavi. Pestrá společnost od mladších seniorů po starší se vždy těší na společnost při organizovaných i neorganizovaných procházkách po zalesněném okolí, na koupání v rybníce, který je součástí tábora a kupodivu netrpí sinicemi, na krátké dopolední bohoslužby, zpívání, předčítání zajímavé knihy (letos vzpomínky herce Lukavského), předobědové fyzické protažení se sestrou Proskovou, podvečerní swingovou hudbu s kytarou a pianem a na večerní zajímavé programy, při kterých se nejen naslouchá, ale také diskutuje. Jsou to všechno jen nabídky, nic není povinné. Někteří se například domluví, že vezmou auto a zajedou se podívat na blízké zámky do Častolovic a Doudleb nebo Opočna, na slavný betlém do blízkých Třebechovic pod Orebem, na nedaleký krňovický skanzen s rekonstruovaným bělečským mlýnem.

Večerní programy

Letošní večerní programy byly nevšední a zajímavé, proto si dovoluji je vyjmenovat bez uvedení přesného pořadí. „Užití Zlatého řezu ve výtvarném

umění a zvláště v hudbě“, „O životě apalačských horalů v tzv. Rezavém pásu v nově přeloženém americkém bestselleru *Americká elegie*, „Co pro nás znamená večere Páně“, „Žalm 23 – Hospodin je můj pastýř a jeho využití ve skladbách různých autorů“, „O Českém domě v New Yorku a vydávání Amerických Listů v USA“, „Vzpomínky na založení Letního tábora Komenského v Bělči“ se zcela unikátním vyprávěním a fotodokumentací pamětníka bratra Šimáného z Hradce Králové. Večerní ztišení pak věnoval bratr Prosek ovoci Ducha svatého.

Na bohoslužbách všichni spolu

Letní tábor Komenského má vedle hlavní zděné budovy ještě další dvě části. Je to tzv. souchatí – řada chatiček se společnou verandou a dům Sedmík, kde samostatně ve stejném termínu probíhá rekreace lidí s postižením se členy rodiny a asistenty. Další částí je pak malý tábor v těsné blízkosti rybníka a krásného lesa, kde se souběžně konal týdenní pobyt pro prarodiče s vnoučaty. Všechny skupiny se setkaly na velké nedělní bohoslužbě.

Venkovní prostor s lavičkami, houpačkami, pís-kovištěm a velkou pergolou umožňuje harmonické soužití a vzájemné obohacování.

Letní pobyt seniorů v Bělči rozhodně není místo, kde by staroušci jen hubovali na poměry a na ty, kteří se jim pletou do cesty. Je to místo podnětné a naplněné Boží láskou.

Dana Caldwellá, účastnice

Potřebujeme strategický plán?

Jak co nejlépe naplňovat poslání církve, což je zvěstování evangelia

Církev Kristova, radostně žijící v důvěře v evangelium, strategický plán nepotřebuje. Naše sbory se ale od nepaměti vypořádávají s mnoha radostmi a bolestmi tohoto světa, které život církve ovlivňují. A církev se samozřejmě snaží od nepaměti na změny vnějšího prostředí reagovat. Jinak se chová v totalitním režimu a zcela jiné možnosti má ve svobodné demokratické společnosti. Když tedy synod uložil synodní radě, aby v návaznosti na přijatou koncepci podporovaných strategických kazatelských míst předložila strategický plán, přijal jsem to jako smysluplný aktuální úkol. Jde jen o to, jak se nám podaří využít této příležitosti k novému promýšlení života a služby naší církve v nejbližší budoucnosti. Ano, beru to víc jako příležitost než jako úkol. Abychom se pokusili připravit na všechny možné dopady, které mohou život církve ovlivňovat, a to zdaleka ne jen po hospodářské stránce v souvislosti s přechodem k samofinancování. Je lepší se na budoucnost připravovat než pak řešit problémy, kterým se dalo předejít.

Samotná strategie nás nezachrání

Takže, nedívejme se na vznikající strategický plán jako na strašáka, který chce dělat z církve manažersky řízenou firmu. Ale ani do něj nevkládáme naději, že nás může zachránit. Já jej vidím jako dobrý nástroj, který nám pomůže stanovit priority, jimž se budeme muset věnovat buď jak buď. Také bychom si jím měli nastavit určité mantinely, které nám pomohou při posuzování nejrůznějších návrhů a opatření ve sborech všech úrovní, od sborů farních přes senioráty až po sbor povšechný. A konečně je to také příležitost otevřít se podnětům ze stran, které nejsou s nynější podobou života a služby církve spokojeny.

Jak strategický plán vzniká

Strategická komise, které bylo vytvoření tohoto

dokumentu zadáno, je tvořena faráři i laiky, aby se vyvážil pohled z hlediska různých profesí a různých osobních zkušeností, ať už z práce ve sborech, z evangelické teologické fakulty, z Diakonie nebo i z podnikání v různých civilních oblastech. Od počátku analyzujeme silné i slabé stránky církve. Pokoušíme se popsat nejdůležitější problémové jevy v jejím životě, kterými se již nyní zabýváme nebo které se mohou v nejbližší době ukázat. Protože těch dílčích poznatků je příliš mnoho, stanovujeme jim jejich důležitost. Výsledkem by měl být souhrn úkolů v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu, pokrývajících nejdůležitější roviny života církve. Z těchto úkolů bude sestávat vlastní operační plán jednotlivých úrovní církve až do roku 2030.

Komu je určen

Základní osnova naší analýzy je pracovní rozdělena do tří rovin života církve – život sboru, lidé ve sboru, nadsborové struktury. Zásadní úrovní je pro nás v souladu s protestantským pojetím život a služba farních sborů. Tam se může člověk rozmanitým způsobem setkávat s evangeliem, jeho projevy a důsledky. A k posílení a rozvoji těchto společenství je strategický plán určen nejvíc.

Cíl strategického plánu tedy nejsou manažerská opatření, návrhy změn církevních řádů a další návrhy, jak zvyšovat obětavost nebo kde rušit sbory. To všechno se může v analýze a v dílčích úkolech objevit, záměr strategického plánu ale je, aby církev díky těmto krokům co nejlépe naplňovala své hlavní poslání, což je především zvěstování evangelia. Naplňovat své poslání může jen prostřednictvím aktivních lidí, kteří k tomu ale nepotřebují právní subjektivitu. Tím chci ujistit všechny škarohlídy, že se nesnažíme jen o nějaké administrativní kroky shora, kterými chceme rušit malé sbory. Máme na mysli

právě podporu všech společenství, tvořených členy sborů, bez kterých by církev své poslání přestala plnit.

V první části strategického plánu, která byla předložena synodu letos, byl uveden vysvětlující úvod a část plánu věnovaná kazatelům. Synod neměl za úkol tuto část schvalovat. Vzal ale předloženou koncepci na vědomí a uložil nám, abychom konečnou podobu dokončili do příštího synodu

v roce 2019. Předtím bude ještě konečná podoba plánu předložena k celocírkevnímu rozhovoru na konferenci 1. února 2019 v Praze.

Strategický plán nebude určitě dokonalý. Připravujeme jej ale s ambicí, aby se stal užitečným a platným průvodcem naší církve v nejbližších letech. Abychom mohli vyhlížet k budoucnosti naší církve s nadějí.

Vladimír Zikmund, člen Strategické komise ČCE

GENERACE

Vzpomínka na Miluši Tytlovou

Byla obětavá paní farářová i milující babička

Naše babička se narodila 18. března 1933 v Kutné Hoře jako čtvrté dítě do rodiny malíře a středoškolského profesora výtvarné výchovy. Jako malá roční holčička prodělala závažné onemocnění, ze kterého se ale jako zázrakem dostala. Lékaři však doporučili rodině, aby dítě pobývalo na čerstvém vzduchu, a tak Fialovi začali jezdit na letní pobyty k rybníku Vidlák nedaleko Kutné Hory. A toto místo se stalo jedním z babiččiných nejmilovanějších; ve svých vyprávěních je vždy s láskou zmiňovala.

V roce 1951 poznala svého budoucího manžela, studenta teologie Jiřího Tytla a po čtyřleté známosti se v listopadu 1954 vzali. Jejich první společný byt byla „vikárka“ ve sborovém domě v Praze na Vinohradech, kde dědeček po absolvování vojenské služby jako mladý vikář nastoupil. V srpnu roku 1955 se přestěhovali do Borové u Poličky, kde se jim v září 1955 narodil syn David a v průběhu dalších let dcera Anna a nejmladší dcera Naděje. My děti máme na toto období krásné vzpomínky. V srpnu roku 1968 se rodina přestěhovala do sboru v Libčicích nad Vltavou a po čtyřech letech do Bučiny, kde prožila krásných 15 let.

Ve všech sborech byla babička věrná spolupracovnice svého manžela, varhanice, před-

čitatelka čtených bohoslužeb a paní farářová. Během pouti po působištích svého manžela měla rozmanitá zaměstnání: šila rukavice, byla kuchařka, uklízečka, laborantka a nakonec prodavačka v poštovní novinové službě. Toto zaměstnání měla moc ráda a věnovala se mu 15 let.

Po odchodu do důchodu v roce 1987 už měly jejich dvě starší děti rodinu a babička s dědou se radovali z prvních vnoučat. Koncem roku 1987 odešel do důchodu i dědeček a společně se přestěhovali do domku v Žabonosech u Kolína, který jim jako církevním pracovníkům synodní rada nabídla k bydlení. Žabonosy se staly ►

milovaným místem všech vnoučat, místem setkávání a odpočinku pro celou rodinu. V roce 1995 se Tytlovi přestěhovali zpět do Borové u Poličky, kde jim nejmladší dcera s manželem nabídli společné bydlení v rodinném domě.

I zde se babička s chutí účastnila práce ve sboru. Během celého života Tytlovi moc rádi cestovali a to nejen po České republice, ale i do zahraničí. V roce 1998 babička těžce onemocněla. Ještě však přitom všem dodávala odvalu a svojí statečností a hlubokou vírou byla všem velkým příkladem. I tento boj jí nakonec bylo dáno dobojovat úspěšně, babička se uzdravila.

Další těžkou zkouškou jejího života bylo úmrtí manžela v roce 2008, po 54 letech společného života. Babičce bylo moc smutno a útěchu opět našla v rodině, víře a sboru. Nadále se účastnila sborového života a působila v Borové i jako

členka staršovstva. V posledních letech se už kvůli zdravotním obtížím nemohla bohoslužeb účastnit, sledovala ale každý týden v rozhlase – a nesmělo se rušit! Spolu s rodinami svých dětí prožívala všechny radosti i starosti, které život přinášel. Měla radost ze studií i lásek vnoučat, z prvního pravnoučka a v posledním roce ze tří svateb, které vnoučata přichystala.

Koncem letošního srpna se objevily zdravotní obtíže, které vyžadovaly hospitalizaci. Ve středu 29. srpna se její zdravotní stav prudce zhoršil. Měli jsme to štěstí, že nám ošetřující lékař sdělil, abychom přijeli. A tak jsme s babičkou mohli být do posledních chvil jejího života. Zemřela tiše a pokojně. Babička bude pro celou naši rodinu příkladem pevné víry, naděje a lásky, kterou nám všem do našich životů předala.

Naděje Brahová, dcera

POZVÁNKA

Ekologické sekce České křesťanské akademie zve na besedu

„Česká příroda: Divoká, krásná a ohrožená“, je téma besedy Ekologické sekce České křesťanské akademie, na níž fotografka Denisa Mikešová prostřednictvím svých fotografií přiblíží živočichy a rostliny České republiky tak, abychom je mohli lépe chránit. Beseda se bude konat v úterý 13. listopadu od 17.30 (cca do 19 h.) v přízemí pražského kláštera Emauzy, Praha 2, Vyšehradská 49. Upřímně zveme.

JNe

Podzimní bohoslužba vděčnosti za stvoření

Ekologická sekce České křesťanské akademie zve k účasti na ekumenické bohoslužbě vděčnosti za stvoření, která bude v úterý 9. října 2018 od 18 hodin ve sboru CČSH v Praze 2 (kostel sv. Václava

Na Zderaze, Praha 2, Resslova 300/6). Kázáním poslouží Jiří Nečas z ČCE, dlouholetý ředitel Ekologické sekce, zpěvem sbor Josef z Malostranského gymnázia. Po bohoslužbě (cca od 19 hodin) bude následovat beseda o křesťanských environmentálních aktivitách s předsedou České křesťanské environmentální sítě Markem Drápalem.

JNe

Podzimní seminář Veritas

Na slavnostně laděném podzimním semináři historické společnosti VERITAS s názvem „VERITAS k připomínce roku 1918“ uslyšíme přednášky doc. PhDr. Evy Melmukové, ThDr. Petra Melmuka a dalších. Seminář se bude konat v Pardubicích v sále na faře ČCE v ul. Sladkovského č. 638, a to v sobotu 27. října 2018 v 10 hodin. Všichni jste srdečně zváni.

Krabice od bot i krabice online

I letos se koná velká benefiční akce pro děti z nemajetných rodin. Jak proběhl loňský ročník?

23 000 dárků se loni podařilo rozdat dětem z nemajetných rodin díky benefičnímu počínu s názvem Krabice od bot, který organizují evangelická církev a její Diakonie. Za úspěchem stála dobrovolná práce lidí na 70 sběrných místech po celé republice. Krabice před Vánoci na tři týdny zaplnily předsíně, obchody, kostely nebo školy. Samotné předávání dárků pak přineslo velký zážitek. Iva Novobilská z Centra pro rodinu Nenuda ve Frýdlantu nad Ostravicí to popsala takto: „Celou akci jsme dokončili na Slovensku v dětském domově v Kysuci. Děti měly ohromnou radost. Větší kluci pomáhali s dárky už od auta. Menší kluci zarecitovali o sněhulákovi, větší holky zazpívaly a zahrály na kytaru vánoční písničky. Pan vychovatel nám všem moc poděkoval a vřele nás objal. Pozvali nás k prohlídce bytů, na kávu i na oběd. Jako poděkování pro nás děti vyrobily spoustu vánočních ozdob, kterými si teď nazdobíme dům, protože právě na tohle nám kvůli organizaci Krabic nezbyl čas. Bylo to moc fajn a můžu říct, že to stálo za to! Děkuji vám všem, kteří jste dárky zabalili. Udělali jste radost na pravém místě. Tyhle děti se moc snaží, ale nemají to jednoduché. Je krásný pocit udělat jim radost!“

Lidé měli loni poprvé možnost finančně přispět také v rámci takzvané „krabice online“. Vybraných 200 000 korun se využilo pro potřeby dětí a maminek z azylových domů Diakonie.

Kde a jak peníze pomohly? Konkrétní pomoc vidíte v boxech.

Diakonie Most: Azylový dům pro ženy a matky s dětmi v tísni
Pořídil se nový sporák do společné kuchyňky.

Diakonie Litoměřice: Domov pro matky s dětmi
Děti získaly školní tašky, batohy, pastelky, kufříky na školní potřeby do školy, krabičky na svačiny a lahve.

Diakonie SKP v Praze: Azylový dům pro matky s dětmi
Maminkám slouží nová lednička a mikrovlnná trouba, dětem zase speciální hry, určené pro rozvoj paměti.

Diakonie Střední Čechy: Azylový dům Vlašim
Příspěvek pomohl se stavbou kočárkárny.

Diakonie ČCE Ostrava: Azylový dům Debora
Maminky a děti se těší z kompletně renovované koupelny.

Škola na středověkých hradbách

Jak se učí ve speciální škole Diakonie

Na hradbách, v blízkosti dvou chrámů a s velkou zahradou. Málokterá škola má tak pěkné umístění jako speciální a praktická škola Diakonie v Čáslavi. Jak se tam učí? O tom jsme si povídali se zástupkyní ředitelky Štěpánkou Zumpfovou.

Jaké vlastnosti se podle vaší zkušenosti nejvíce hodí učitelce ve speciální škole?

Každý ve speciální škole se setká s tím, že postupy, které výborně fungují u jednoho žáka, u druhého nefungují vůbec. Proto je potřeba trpělivost, empatie, tvořivost a pozitivní naladění. Musíte si udržovat zvědavost a chuť neustále hledat nějaké alternativy, vzdělávat se.

Začínající kolega vás žádá o radu, na které tři věci si má dávat při práci největší pozor. Co mu poradíte?

Rozhodně se necítím jako ten, kdo by měl radit. Ale pokud by taková situace přece jen nastala, doporučila bych sledovat zdravotní stav žáků. Často stačí chvilka nepozornosti a dítě, které zrovna dostalo epileptický záchvat, si může ublížit. Jako druhé bych doporučila mít vždy několik variant úkolů, které chci dělat. A jako třetí – pozor na otevřená okna a větrání.

Vaše škola sídlí na krásném místě – v podstatě na hradbách z doby Přemysla Otakara II. Projevuje se to nějak na duchu školy?

Určitě ano. Budova, ve které se škola nachází, má bohatou historii. Byl zde evangelický učitelský ústav, mateřská či základní umělecká škola. Přestože jsme v centru města, je tu klid a ve škole vládne rodinná atmosféra.

Máte zde děti s různými handicap, někdy dost těžkými. Daří se přitom vést společnou výuku?

Za mě mohu říct, že se snažíme vést výuku co možná nejlépe. Ke každému žákovi přistupujeme individuálně a snažíme se využívat všech jeho možností a schopností. Samozřejmě jsou dny, kdy se to daří, a dny, kdy to jde o něco hůř.

Co vás v práci povzbuzuje, z čeho čerpáte energii?

Kromě rodiny, která je samozřejmě na prvním místě, jsou to báječní kolegové a často i báječní rodiče mých žáků; a samozřejmě žáci samotní.

Co vám pomáhá se v práci zlepšovat? Neustálý dialog s kolegy z naší či jiné školy.

A co se vám z vaší praxe obzvlášť vrylo do paměti?

Jsou to veselé, neopakovatelné a nezaměnitelné zážitky, které se mi přihodily s dětmi leckdy a leckde, při výletech, výuce či pobytech. Když si na ně vzpomenete, vnesou vám do obličeje úsměv.

Adam Šůra

Ve Vsetíně otevřeli třetí domov pro seniory. Moderní budova zúročila dlouholeté zkušenosti

Promyšlená a moderně vybavená budova bude sloužit 20 seniorům ve 12 jednolůžkových a čtyřech dvoulůžkových pokojích. „S péčí o seniory máme patnáctiletou zkušenost a Domov Vyhlička odráží všechny naše poznatky, jak má novodobý domov pro seniory vypadat,“ řekl ředitel Diakonie Vsetín Dan Žárský. V praxi to znamená, že každý pokoj je jedinečný – nábytkem, tapetami nebo výmalbou, garnýžemi a záclonami, kachlíky v koupelně. Veškeré prostory jsou řešeny tak, aby se v nich člověk cítil jako doma. „Moc bychom si přáli, aby se naši dobré praxe chopili i další poskytovatelé sociálních služeb a díky tomu vznikala podobně příjemná místa pro seniory i v dalších regionech,“ dodal Žárský.

Výtečná zpráva je, že výstavbu domova pro seniory podpořila řada soukromých dárců. Jednotlivci i firmy ze Vsetína, z Rožnova pod Radhoštěm, z Vizovic, Otrokovic, Prahy dohromady poslali 8,5 milionu korun.

Nový Betlém v Kloboukách u Brna

Sto let stará vila v Kloboukách u Brna sloužila místní Diakonii téměř 30 let.

Kapacita už ale nestačí. Zvláště poté, co Diakonie Betlém otevřela moderní zařízení pro lidi s různými druhy postižení v okolních obcích. Symbolickým poklepáním základního kamene proto v Kloboukách u Brna zahájili stavbu nového

domova Betlém. Bude tam 12 lůžek, rozdělených po dvou do každého pokoje. Dokončení stavby je plánováno na začátek roku 2020. Dotace z evropských fondů pokryje zhruba polovinu rozpočtu, ostatní peníze si Diakonie musí sehnat sama.

Diakonie Rolnička rozšiřuje pomoc pro lidi, kteří pečují o své blízké

Každodenní péče o člena rodiny s postižením je fyzicky i psychicky velmi náročná. Proto se Diakonie Rolnička v Soběslavi v roce 2016 rozhodla nabídnout pečujícím rodinám takzvané odlehčovací pobyty. Tato služba chce poskytnout pečujícím čas na odpočinek a na zařízení nutných záležitostí. Svě blízké mohou svěřit Diakonii, kde se o ně postarají od pondělí do pátku. Jedná se zejména o děti i dospělé s mentálním a kombinovaným postižením z celého okresu. Protože zájem o odlehčovací službu stále roste, v Soběslavi rozšířili její kapacitu ze čtyř na osm lůžek. **AŠU**

LITURGIE V CÍRKVI – PŘEMÝŠLENÍ NAD NOVOU AGENDOU

Přímluvná modlitba

Prosby, modlitby, přímluvy, díkůvzdání za všechny lidi

V evangelické církvi klademe důraz na kázání. V rozhovorech se zajímáme o to, kdo v neděli kázal a o čem to bylo. Málokdo se zeptá, jaké byly přímluvné modlitby a za koho lidé v kostele prosili. To je škoda. Přímluvná modlitba není žádná popelka, která by nestála za zmínku. Nechceme na ni zapomenout ani ve formulářích a direktoriích připravované nové agendy.

Význam a původ přímluvné modlitby

V přímluvné modlitbě se ke slovu dostává „královské kněžstvo“, shromáždění křesťané (1Pt 2,9). Jako církve se zástupně modlíme za všechno stvoření, za jeho potřeby a nouzi. „Na prvním místě žádám, aby se konaly prosby, modlitby, přímluvy, díkůvzdání za všechny lidi...“ (1Tim 2,1)

Význam této modlitby se odráží už v jejích starých názvech: „modlitba věřících“ (oratio fidelium), „všeobecná modlitba“. Označení „modlitba věřících“ vyjadřuje, že se jedná o modlitbu všech přítomných.

Dnes je přímluvná modlitba obvyklá součástí bohoslužby. A bylo to tak i v prvních stoletích (doklady užití přímluvné modlitby v bohoslužbě najdeme v 1. listu Klementově). Církevní otec Justinos píše: „Potom (po homilii) všichni vstaneme a modlíme se.“ Ve středověku se však od přímluvné modlitby jako pravidelné součásti bohoslužby upustilo ve prospěch rozvinuté modlitby eucharistické. Přímluvná modlitba se vrátila na scénu až v 16. století díky kalvinistické reformaci, tentokrát v podobě modlitby kazatele po kázání. Tak je to např. ještě v *Knize modliteb a služebností ČCE* (1953). Do dnešní římskokatolické mše se

přímluvná modlitba dostala rozhodnutím druhého vatikánského koncilu.

V ČCE uvádí přímluvnou modlitbu jako samostatný liturgický krok *Agenda* v roce 1983: „Na ohlášky navazuje přímluvná modlitba. Shromážděný sbor se v ní rozpomíná na celou církev, na svět, ve kterém žije, a na své jednotlivé členy, kteří jsou v tísní a ohrožení.“ *Agenda* z r. 1983 počítá ještě s tím, že „kazatel místního sboru by měl (...) sbor vést při přímluvné modlitbě“ a nepředpokládá, že by přímluvy přednášeli sami účastníci shromáždění. *Evangelická liturgika* Pavla Filipiho, vydaná v r. 2011, však již aktivní zapojení laiků přímo do vedení liturgie připouští: „Pokud jde o formu přímluvné modlitby, (...) není to modlitba předsednická; bývá proto v některých místech svěřena jednotlivcům z řad účastníků, kteří ji připraví a přednesou.“ Významný katolický liturgik Zdeněk B. Bouše k tomu poznamenává: „Po homilii (...) následuje modlitba věřících, přímluvy, které obvykle vede sám předsedající (...). Je samozřejmé, že na textu přímluv celá místní církev ustavičně pracuje, aby tato její velká modlitba opravdu vyjadřovala vztah shromážděných k světu a obecné církvi.“

Obsah modlitby

Královské kněžstvo se touto velkou modlitbou přimlouvá za obecnou církev, rozptýlenou po všem světě, za trpící, za svět a za místní společenství. Proto se jednotlivé přímluvy („intence“) formulují výstižně, stručně a obecně. Zd. B. Bouše varuje před „nemístnou situační aktualizací“, neboť se jedná o modlitbu za celý svět a celou církev. Přesto je dobré mezi takto obecně vyjadřované přímluvy

podle potřeby zařazovat také prosby za konkrétní aktuální potřeby světa nebo místního společenství (přírodní katastrofa, nově vypuknuvší válka, vážná nemoc nebo úmrtí někoho známého, připravovaná svatba, křest ap.). Po vzoru apoštolů by neměly také chybět neservilní přímlyvy za ty, kdo rozhodují a vládou (1Tim 2,1–2; Mt 5,44).

Přímlyvná modlitba přiměřeně reaguje na období církevního roku (zvl. při velkých svátcích), na biblická čtení, případně též na kázání dané neděle.

Dobře připravená přímlyvná modlitba nemusí být pokaždé vždy nově formulována. Zd. B. Bouše ve své *Malé katolické liturgice* dokonce připouští, že pokud je tato modlitba dobrá, může být užívána ve stejném znění třeba po celý rok.

Formy přímlyvné modlitby

Prosfonéze

Přímlyvná modlitba ve formě *prosfonéze* je v ČCE asi nejrozšířenější. Celou modlitbu monologicky přednáší duchovní (kazatel), případně lektor, zcela sám. Shromáždění věřící této modlitbě pouze naslouchají a mohou se k ní připojit až závěrečnou aklamací „amen“. Nevýhodou prosfonetické modlitby je právě tato její forma, která zastírá původní smysl – být modlitbou všech věřících v roli královského kněžstva.

Litanie

Litanie je obvyklá v luterských církvích a v církvi římské po r. 1970. Užívá se i v některých sborech ČCE. Modlitbu uvádí a uzavírá předsedající (kněz, kazatel), krátké intence říkají lektori, a společenství se k jednotlivým prosbám připojuje říkanou či zpívanou aklamací, např. „Pane, smiluj se“, „Kyrie eleison“ nebo „Prosíme tě, vyslyš nás“. Při menších bohoslužbách, zvláště tam, kde se účastníci dobře znají, může mít litanická modlitba jednotlivé intence ad hoc improvizovaně pronášené všemi, kdo se chtějí do modlitby hlasitě zapojit. V litanii lze též nechat chvíli ticha pro osobní (ne)hlasité prosby jednotlivců.

Preces

Přímlyvy ve formě *precis* (lat., plurál od *prex*) se hodí do menších společenství a k tzv. „liturgii hodin“ (ranní chvály, polední a večerní modlitby). K intencím předsedajícího se účastníci společně připojují nikoli krátkou aklamací, nýbrž doplňujícím rozvedením myšlenky. Tady se ovšem předpokládá, že všichni mají k dispozici tištěný text celé přímlyvné modlitby.

Diakonská přímlyvná modlitba

Zd. B. Bouše uvádí, že „v Římě měla modlitba věřících původně tuto podobu: Jáhnen přednesl intenci a vyzval přítomné, aby poklekli; po chvíli ticha pronesl celebrant oraci, na niž odpovědělo shromáždění, amen“. Takto se pokračovalo, dokud nebyly všechny intence vyčerpány“.

Volné přímlyvy

V letničních a evangelikálních církvích se lze setkat se zcela volně improvizovanými přímlyvami ze strany účastníků shromáždění. Takovým přímlyvám je v rámci bohoslužby věnován delší časový úsek. Jednotlivé prosby mívají různou délku i zaměření, často jsou velmi osobní. Výhoda této formy spočívá v možnosti aktuálního zapojení všech, nevýhodou je její nepřehlednost až chaotičnost. Předsedající blok volných přímlyv uvádí a zakončuje, případně se i sám zapojuje do jejich průběhu.

Marek Lukášek

K petici na podporu manželství

Nedostatek svobody a otevřenosti v církvích

Téměř po celé České republice se v katolických kostelích začalo vyzývat k podpisu petice „na podporu manželství“, kterou organizuje Aliance pro rodinu a kterou podpořili čeští i moravští katoličtí biskupové. Nejvíce byl ale slyšet hlas pomocného biskupa Zdenka Wasserbauera z Prahy, který napsal: „V naší zemi se v současné době určitá skupina snaží o změnu ústavy a v ní zakotvení manželství jako svazku muže a ženy. Je třeba, abychom se my, katoličtí křesťané, a všichni rozumní lidé snažili pozvednout svůj hlas a udělat, co bude možné, abychom tomuto zabránili. Pan kardinál žádá všechny věřící k podepsání petice osobně na arších nebo na internetu.“

Jak je to v ústavě

Tento argument však není přesný a to hned ze dvou důvodů. Ústava České republiky taková slova o manželství nebo rodině neobsahuje. Ani Listina základních práv a svobod neobsahuje definici manželství. V článku 32 se pouze konstatuje, že „rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona“. Manželství je ale definováno v zákoně o rodině jako „trvalé společenství muže a ženy, založené zákonem stanoveným způsobem“. Tuto formulaci v podstatě převzal nový občanský zákoník, který v roce 2014 zákon o rodině nahradil. V § 655 je uvedeno: „Manželství je trvalý svazek muže a ženy, vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.“

Další nepřesnost je tvrzení, které má vzbudit zdání, že v petici jde o ochranu ústavy, o jejíž změnu se „určitá skupina“ údajně snaží. Ve skutečnosti o změnu ústavy usilují organizátoři petice „na podporu manželství“, když požadují přijetí ústavního zákona, který by stanovil, že „manželství, rodina a mateřství jsou pod zvláštní

ochranou zákonů“ a „manželství je trvalý svazek muže a ženy“. Podobný návrh na změnu výše citovaného článku 32 Listiny základních práv a svobod nedávno předložil lidovecký poslanec Marek Výborný, který navrhl formulaci: „Rodina, rodičovství a manželství jako svazek muže a ženy jsou pod ochranou zákona.“

Jak je to na Slovensku

Ke změně ústavy vložím věty „manželství je jedinečným svazkem mezi mužem a ženou“, došlo v roce 2014 na Slovensku. Následující rok se z podnětu Aliance pro rodinu konalo na Slovensku referendum, které mělo podpořit myšlenku, aby se manželstvím nemohlo nazývat žádné jiné soužití osob kromě svazku mezi jedním mužem a jednou ženou. Přes masivní mediální kampaň, podporovanou zvláště v církevních kruzích, byly výsledky referenda pro nízkou účast neplatné. Tato aktivita však měla negativní dopad. Nastalo rozdělení společnosti i samotných rodin.

Dosavadní zkušenosti z podobných diskusí v jiných zemích ukazují, že vyvolávání emocí ohledně otázky sexuálních menšin bývá spojeno s argumentací určitých politických skupin, často na pomezí extremismu. Podobné umělé rozdělování společnosti ji ve skutečnosti jen oslabuje a odvádí pozornost od skutečných problémů. Věcná argumentace je navíc často nahrazována emotivními vyjádřeními a pochybnými příklady. Tím se vytváří prostředí už dopředu vylučující seriózní debatu. Přitom věcná debata by byla v křesťanském prostředí přece na místě.

Etika a protestantská teologie

Inspirací mohou být třeba slova Wolfganga Hubera, profesora evangelické teologie a v letech 1994–2009 biskupa v Berlíně: „Rodinám je třeba

uznat přiměřené místo na stupnici hodnot nejen v individuálním plánování života, ale také ve společenských hodnotových postojích a v politickém jednání. Právě tak si zaslouží úctu a podporu lidé žijící sami, matky nebo otcové sami vychovávající děti, partnerské vztahy bez oddacího listu, homo-sexuální životní společenství, společenství založená na odpovědnosti mezi příslušníky různých generací a formy společného života založené na přátelství. Ve všech těchto případech jde o to, aby se vytvářely rámcové podmínky pro posilování spolehlivosti a odpovědnosti a pro působení proti lidské osamělosti. Eticky tedy musíme souhlasit s tím, že se pro životní společenství lidí stejného pohlaví vytvořil vlastní právní rámec, který podporuje záměr vést natrvalo společný život ve vzájemné odpovědnosti... Ale ocenění manželství a rodiny může učinit skutečností jen živý étos společnosti – státní právo samotné na to stačit nemůže.“ (Huber, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Praha, Vyšehrad 2016, 35 s.)

Poselství papeže Františka

Výzvu, která je však založena na zkreslených a zavádějících informacích, jako to je v případě prezentace petice „na podporu manželství“ v katolických kostelích, je možno považovat za opovážlivé a nezodpovědné podkopávání věrohodnosti církevní autority a charakteru církve samotné. Poslání církve je zvěstovat Boží milosrdenství, které je tepajícím srdcem evangelia a skrze něj se má dostat k srdci a mysli každého člověka. Kristova nevěsta si osvojuje jednání Božího Syna, který vychází vstříc všem a nevylučuje nikoho (Papež František: *Amoris laetitia* – Radost z lásky). Pokud se tu budeme odvolávat na Písmo svaté, neměli bychom zapomínat na to, že při výkladech biblických textů by měl být kladen důraz na následující věci: Biblické texty musí být interpretovány s ohledem na centrální zvěst Bible a je vždy nutné zohlednit kontext, ve kterém vznikaly. Centrální zvěst Bible je zpráva o Boží lásce a o spáse lidí z Boží milosti skrze Ježíše Krista. Cíl tedy znamená přinést tuto zprávu – evangelium všem lidem.

V Bibli nemusíme za každou cenu hledat jen seznam pravidel víry a morálky, to by bylo do jisté míry povrchní. Hodnotnější a poctivější je pokusit se najít něco jako vzorec, na základě kterého ty „jiné vztahy“ vznikly, co za nimi stojí a čím mohou být pro společnost přínosné. Podstatná je tu myšlenka vzájemného doplňování. Tato komplementarita však nemusí být nutně vázána jen na muže a ženu. Dva lidé stejného pohlaví se mohou vzájemně doplňovat stejně jako dva pohlaví odlišného. Texty v Bibli o manželství lze interpretovat i tak, že Ježíši nesmírně záleží na tom, aby v manželství, ve vztahu dvou osob, byla dodržována především věrnost.

Aliance pro rodinu je nástupnický spolek Výboru na obranu rodičovských práv, který vznikl v roce 1995 jako reakce na snahu zavést ve školách sexuální výchovu. Jednalo se o solidní návrh sexuální výchovy, vypracovaný kolektivem v čele se sexuologem Antonínem Brzkem. Tomuto výboru se skutečně údajným „jménem rodičů“ podařilo zavedení sexuální výchovy zabránit. Místo toho se do škol dostaly materiály mnohem méně kvalitní. Novelu zákona, týkající se „zrovnoprávnění manželství a registrovaného partnerství“, připravila skupina poslanců a nedávno s ní vyslovila souhlas vláda v demisi, která ji však označila za citlivé téma, vhodné pro celospolečenskou diskusi.

Církve by měly být především společenství svobodných a otevřených lidí, kteří se nezavírají před skutečností a nebojí se aplikovat progresivnější výklad Písma. Ve vztazích by měly hledat více než jen různost pohlaví či právo zplodit dítě. Římský biskup František ve své apoštolské exhortaci (Radost z lásky) volá po přijetí i těch lidí, kterým se nepovedlo dosáhnout ideálů Kristova učení. Církve má vylévat Boží milosrdenství na všechny, kteří si o ně s upřímným srdcem požádají. František po nás chce porozumět lidem ve složitých a bolestných situacích, vyhýbat se pranýřování či příliš tvrdým a nesnášenlivým soudům. Tzn. nesoudit a odsuzovat druhé, ale přibližovat se k nim se soucitem. Vstoupit do reality života druhých a dát zakusit moc něhy). ►

Na závěr František píše: „Vybízím pastýře, aby naslouchali citlivě a klidně s upřímnou touhou dobrat se jádra lidských dramát, porozumět hledisku lidí, a pomoci jim tak lépe žít a rozpoznat jejich místo v církvi.“

Dušan Ehmig

Sepsáno na základě textu samotné petice, článku Nepravdy z kazatelny? od Dr. Martina Vaňáče na christnet.eu a otevřeného dopisu biskupovi Z. Waserbauerovi a českým kněžím od Mgr. Tomáše Bílého.

KE 100. VÝROČÍ VZNIKU ČCE

Oslavme výročí církve evangelické, nikoliv jen české

V prosinci si Českobratrská církev evangelická připomene sté výročí svého založení. Co ale slavíme? Církev založenou na evangeliu, nebo i církev národní českou? Církev ve svém názvu odkazuje k národu i biblickému základu, možná trochu romanticky k „čisté tradici českých bratří a Jednoty bratrské... I Jednota byla však ovlivněna vnějšími vlivy, její největší ohlas ve světě pod názvem *Unitas Fratrum* nebo *Moravian Church* měl na svědomí Němec, hrabě Zinzendorf.

Romantismus 19. století nepřinesl jen máchovský zájem o krásnou přírodu, jeho vedlejším produktem v dobách národního obrození byl i rozvoj nacionalismu, ať českého, nebo německého, nebo maďarského. V roce 1918 nebo v dalších letech tedy nevznikla jedna evangelická církev v Československu, ale řada menších národnostních církví, založených kro-

mě teologických odlišností i na národnostním principu. Na Slovensku se luteráni a reformovaní nespojili tak jako v Čechách a na Moravě, protože evangelíci augsburského vyznání byli především Slováci, zatímco reformovaného Maďaři. Také Slezané si kromě své odlišné luterské zbožnosti zachovali zřejmě odstup od ČCE i díky své vzdálenosti od Brna či Prahy a místnímu patriotismu. O tom, že by se k nové evangelické církvi mohli připojit také Němci v pohraničí, po pádu rakousko-uherské monarchie zřejmě nikdo ani neuvažoval, a Němci tak měli svoji samostatnou evangelickou církev až do svého vysídlení po roce 1945.

Proto jsem rád, že evangelická církev je dnes jiná, například že je velmi otevřena vůči cizincům a uprchlíkům, jak dokládá i nedávné prohlášení synodní rady, kritizující postoj vlády vůči žádosti italské vlády přijmout alespoň několik běženců z území Itálie. Jakýkoliv nacionalismus nebo pochybný výklad křesťanských hodnot je evangelíkům cizí. Vyjadřuje to i možnost oficiálně nazývat ČCE zkráceně jen jako Evangelická církev. To neubírá nic na hrdosti a lásce k vlasti, ale církev má být především založena na evangeliu i se širokým všeobecným (katolickým) záběrem proudů lidské rozmanitosti, vykoupené v Kristu. To je to, v co věříme a co si dnes při stoletém výročí především připomínáme.

Jan Kirschner

Neboj se vrátit domů, říká Marie Svatošová

Oceněná novinka z našeho nakladatelství se
začne prodávat 18. října

Velký knižní čtvrtek přináší dvakrát do roka výběr titulů, které neslevují z kvality a zároveň jsou schopny na knižním trhu uspět. Nakladatelství Kalich je hrdé, že do podzimního termínu tohoto výběru byla zařazena i jeho novinka *Neboj se vrátit domů*. Jde o knižní rozhovor se zakladatelskou hospicového hnutí v ČR Marií Svatošovou.

„Nikdy bych nečekal, že by se o smrti dalo mluvit pozitivně. Paní doktorka Svatošová to dokáže. Nechci říct, že se po rozhovoru s ní budete na smrt těšit, ale nebudete se jí tolik bát,“ říká k obsahu knihy herec a muzikant Marek Eben. „Nicméně přeji všem pevné zdraví,“ dodává.

My můžeme čtenářům popřát navíc i dobré čtení. Marie Svatošová v rozhovoru mluví o své rodině, o studiu medicíny, o vlivu, jaký na ni měl páter Ladislav Kubíček, či o svém trapistickém fan-clubu. Hlavně ale odpovídá na otázky typu: Co se stane, pokud pacientovi o jeho zdravotním stavu dlouhodobě lžeme? Má vážná choroba nějaký smysl? A proč umírající nezabíjet, jak si přejí zastánci eutanázie, ale naopak respektovat jejich život až do přirozeného konce a být jim nablízku?

Rozhovor s Marií Svatošovou vede spisovatel a ředitel nakladatelství Kalich Aleš Palán. „S Marií jsme kamarádi, známe se nějakých dvanáct let. Knižní rozhovor jsem s ní chtěl udělat už dávno. Jsem moc rád, že nyní konečně souhlasila,“ říká Palán. „A věřím, že rádi budou i naši čtenáři.“

Právě Marie Svatošová před lety přišla s myšlenkou hospicové paliativní péče. A byla to ona, kdo v Červeném Kostelci první český hospic inicioval. A je to také ona, kdo neúnavně jezdí po republice s hospicovými přednáška-

mi a je rádce hospicům nově vznikajícím. Její knihy *Až k prolití krve*, *Náhody a náhodičky* či *Hospice a umění doprovázet* se staly bestsellerem. Marie Svatošová je držitelka několika státních vyznamenání.

Aleš Palán je autor více než čtyřiceti titulů, z toho polovina jsou knižní rozhovory (například s Bohumilem Vitem Tajovským, bratry Reynkovými, bratry Florianovými, Kateřinou Šedou, Miloněm Čepelkou, se šumavskými samotáři...). Je držitel ceny Českého literárního fondu a ocenění Magnesia Litera.

V mnoha hospicích najdeme citát: „Náš cíl je naplnit dny životem, nikoliv život dny.“ Autorka tohoto výroku Marie Svatošová dokázala dny naplnit životem přes míru. A také smyslem a neokázalou službou.

Kniha *Neboj se vrátit domů* se začne prodávat 18. října, objednat ji za zvýhodněnou cenu na www.kosmas.cz je možné už nyní. Čtenářům bude k dispozici samozřejmě i v prodejně Kalich, v Jungmannově ulici v Praze.

Historie pravdivá Jana Augusty a Jakuba Bílka

Autenticky z doby před pěti stoletími

Knížka je soubor celé řady textů od různých autorů. Je velmi pravděpodobné, že první část Historie upravil, možná i sestavil Jan Blahoslav. Dále dílo obsahuje vložené texty Jana Augusty, žádosti či prohlášení, často reakce na různé vrchnostenské dokumenty. Zdrojem memoárových textů je patrně Jakub Bílek, ale nedá se zjistit, zda jde o jeho texty vlastní, nebo texty někým jiným z jeho ústního podání zapsané.

Rukopis tohoto díla pochází z roku 1579 a vychází z popisu anonymního bratrského opisovače z roku 1625. Originál se nedochoval, ale tento opis, uložený v Moravském zemském archivu v Brně, je ze všech existujících opisů nejstarší, nejúplnější a originálu nejbližší.

Přes určitou archaičnost jazyka dovoluje dílo vnírat se díky autentičnosti a naléhavosti do událostí 16. století v době kolem sporů a posléze zákazu činnosti Jednoty bratrské. Hned na začátku se staneme svědky popisu obrovského požáru Litomyšle z roku 1546: „...po druhé neděli velikonoční v outerý, ve dvě hodiny na noc vyšel oheň... hořelo na všechny strany, náramně veliký vítr byl... i divně se točil sem a tam.“ Kromě historických událostí nalezneme mezi řádky i kolorit doby, který je z pohledu čtenáře 21. století více než zajímavý.

Královským mandátem z roku 1547 byla Jednota bratrská zakázána, a k tomu čteme: „...největší těžkosti valily se na zbor litomyšlský a zpráve jeho bratra Joannesa Augustu, jenž byl jeden z starších a přední a měl pomocníka Jakuba Bílka, kněze mladého, jehož při sobě vychoval takměř od jeho pacholetství.“ Pro neochvějně postoje se oba dostali do vězení, které je zde popsáno věcně, naturalně a pro nás děsivě: „...Vězení pak jejich na tom Křivoklátě takové bylo: ...jeden od druhého přes tři sklepy a přes uličku; do toho, kdež bratr Jan vsazen, nejsou dveře... do Jakubova dveře hned z placu; vokna z nich zahradili vokenicemi. Maličké díry v nich vzdělány při samém vrchu vokna... tma tam

hrubě bylo. Líhání jim připravili v koutě na zemi... Bratr Jan neměl než jednu peřinu, kožený polštář a hůni; tak líhal víc než tři leta... potom byla mu přidána druhá peřina a podušnice.“

Po třech letech v temném vězení na Křivoklátě se mezi strážnými objevil jeden, který Augustu i Bílka znal z Litomyšle a věděl, že to nejsou zločinci, ale že sedí pro náboženství. Hnut soucitem organizoval pomoc od jejich přátel: „A dodával jim oběma černidla, papíru a všeho nástroje písarského, aby

měli čím a na čem psáti. Knížek některých neb spisů, potravné věci a jiné což potřebovali, peníze, svíčky etc.“ Tak to šlo tři roky, ale nakonec byla konspirace prozrazena, strážní vyměnění a ten provinilý sám potrestán vězením.

Ve spise jsou zaznamenány dokumenty i korespondence vlivných lidí, kteří se snažili dosáhnout propuštění vězňů. Po třinácti letech věznění Augusty a Bílka, po mnoha výsleších a žádostech čteme: „Jesuiti knížeti to radili, že Jakub můž propuštěn býti na nějaký způsob, než bratr Johanés aby nebyl propuštěn ještě, že jest to tvrdá hlava.“ Až za další tři roky na přimlvy mnohých „...vyšel zproštěn toho dlouhého vězení a trápení, krom toho toliko, aby nekázal totiž zjevně.“ Celkem vězněn na Křivoklátě a v Praze byl Jan Augusta pro nás nepředstavitelných šestnáct let.

Knížka je čtenářským vydáním studijní povahy. Není zatížena příliš rozsáhlým kritickým aparátem, který by vyžadovala edice filologická. Je tedy autentická, místy strhující svou přímostí, čtivá, přístupná poučenému čtenáři. Vypovídá – jak je ostatně uvedeno v podtitulu – „o některých

zvláštních věcech a divných Božích skutcích v světě, obzvláště pak při Jednotě bratrské stálých“.

Daniela Ženatá

*Mirek Čejka, ed.: Historie pravdivá Jana Augusty
a Jakuba Bílka. Vydal Zdeněk Susa, Středokluky*

2018. 298 s.

POSLEDNÍ SLOVO

Díkůčinění

Vtom, jak mluvíme, se odráží to, jací jsme. Chcete-li to biblicky, pak tedy ústa mluví, čím srdce přetéká. A proto, když se něco změní v našem společném jazyce, je dobré si položit otázku, jestli to nesouvisí s nějakou proměnou v nás.

Jsou v jazyce změny, které vznikají bez zjevného důvodu. Tak se třeba říká: „Neboj se, to dáš“ tam, kde ti konzervativnější řeknou „to zvládneš“. O něco spornější mi připadá záliba českých sportovních komentátorů v obratu „bere medaili“. Plaveš tak a tak rychle, takže bereš tu nebo tu. Dřív se medaile dávala nebo udílela. Dnes jako by to byl automatický proces, v němž akt přebírání medaile z rukou někoho, koho si vážíme, ustupuje do pozadí. Jsem zvědavá, jestli toto pojetí časem pronikne i mimo sportovní sféru a jestli se jednou bude třeba 28. října říkat „prof. XY bere medaili za celoživotní přínos vědě“. Dávám to laskavým čtenářům k úvaze – možná by to za určitých okolností mohl být způsob, jak ještě zachránit důstojnost toho či onoho vyznamenání tam, kde se přebírá z rukou nehodných.

Někdy mezi sklonkem září a října děkujeme Pánu Bohu za úrodu, protože jsme si vědomi, že to on otvírá svou ruku a dobrými věcmi nás sytí. Pěstitelé a chovatelé, kteří sklízí v sadu ovoce a na záhonech dýně nebo zase provázejí svou přítomností narození telete, jistě děkují jinak než lidé městští, kteří si v obchodě po většinu roku kupují maliny a probírají se v přepravce

broskvemi, aby si náhodou nepřinesli domů nějakou natuknutou. G. K. Chesterton napsal cosi v tom smyslu, že nevidí nic zvláštního na proměňování vody ve víno, protože Hospodin provádí totéž na vinici rok co rok. Když si takových věcí začneme všimnout, zjistíme, že zázraky se dějí každý den. Máme za co děkovat, za co být vděční.

A teď tu máme ten obrat „jsem za to rád“. Na stránkách Ústavu pro jazyk český se dočteme, že proti tomuto spojení není co namítnout. Zkrátka jsme si zmodernizovali výraz „jsem tomu rád“, který je dnes považován za knižní. Tak bych proti tomu nic neměla, nebýt toho podezření, že věta „jsem za to rád“ nahradila větu „jsem za to vděčný“. A tady už nejde o nějaké předložky a písmenka, ale o náš prožitek světa.

Když jsme rádi, máme radost. Radost je dobrá. Kdyby nebyla, nepsal by apoštol Pavel: „Radujte se v Pánu vždycky.“ Ale vděk je něco jiného. Radost máme sami, vděk pocítujeme vůči někomu. Nebereme medaili, ale děkujeme tomu, kdo nám dal takové schopnosti a takové podmínky, že jsme ji získat mohli. Kdo nám dal takové děti, že na ně můžeme být hrdí. Kdo nám dal takové rodiče a učitele, že dokážeme v životě jakž takž obstát. Kdo nám dal takové přátele, že se na ně můžeme v těžké chvíli spolehnout. Právě my křesťané bychom v převážně ateistické společnosti měli trvat na tom, že jsme za to všechno vděční. Máme komu.

Šárka Grauová

Z REDAKČNÍ POŠTY

Vážená redakce!

Chtěl bych vás požádat o zveřejnění následujícího příspěvku k výročí 100 let ČCE. Věřím, že i kritické příspěvky mají v časopise své místo.

Ke stému výročí jsme uspořádali presbyterní konferenci s názvem „100 let ČCE – důvod k oslavě, nebo příležitost k zamyšlení“.

Po letošním synodu se zřetelně ukázalo, že důvod k oslavám není! V souladu se slibem a svědectvím Písma jsou synodální závazání starat se i o malé

sbory, aby mohly růst a prospívat.

Místo povzbuzení, které od synodu očekáváme, přichází zpráva o neblahém plánu (Reformanda 2030), který znamená postupný zánik malých sborů. Je pro mne záhadou, jak může tak nekřesťanský návrh synodem projít. Pokud se ČCE chce v budoucnu řídit duchem křesťanského pragmatismu, můžeme oslavy 100 let ČCE nadepsat novým heslem: „Zpět do Říma“.

S bratrským pozdravem

Rudolf Sterzik, kurátor sboru Horní Slavkov

Evangelický měsíčník

ČESKÝ BRATR

vydává Českobratrská církev evangelická

REDAKČNÍ RADA

šéfredaktorka: Daniela Ženatá
redaktorka: Jana Plíšková
členové: Romana Čunderlíková,
Gabriela Fraňková Malinová,
Jiří Hoblík, Jiří Hofman, Jan
Kirschner, Ondřej Kolář, Tomáš
Pavelka, Lenka Ridzoňová, Adéla
Rozbořilová, Adam Šůra

NA OBÁLCE

Svatá Helena, česká obec
v Rumunsku, foto: Vojtěch
Zikmund

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA

listopadového čísla je 21. 10. 2018

DISTRIBUCE PRO

ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ
elektronicky a ve zvukové
podobě: Diakonie ČCE,
Klimentská 18, 110 05
Praha 1, tel.: 222 316 306,
732 324 956
e-mail: szp@diakonie.cz

TISKNE

OPUS v.d.i.
Janáčkovo nábřeží 1075/27
150 00 Praha 5

ČASOPIS

(ev. č. MK ČR E810), vychází 12x
ročně, jednotlivá čísla 25 Kč,
předplatné 290 Kč,
do zahraničí 790 Kč.
Informace o předplatném podá,
objednávky rozšiřuje
(i do zahraničí) redakce.

ADRESA REDAKCE

Jungmannova 9, p. p. 466,
111 21 Praha 1,
tel.: 224 999 236,
e-mail: ceskybratr@e-cirkev.cz,
www.e-cirkev.cz
/ Co děláme / Média /
Církevní tisk / Český bratr

www.ceskybratr.cz

- listovací aplikace
- audioverze
- řazení podle rubrik
- odkazy na jednotlivé příspěvky

Cyklos témat pro rok 2018 je zaměřen na sté výročí založení Českobratrské církve evangelické. Číslo 11/2018 bude mít název „Diakonické a rozvojové projekty“

ISSN 1211-6793

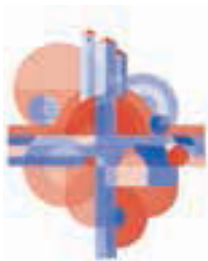

KRABICE OD BOT 2018

Děti v azylových domech moc dárků nedostávají.
Vytvořme jim společně radostné Vánoce!
Zapojit se můžete už nyní.

www.krabiceonline.cz

12. ročník ekumenického setkání lidí dobré vůle v rámci oslav 100. výročí vzniku Československé republiky

MODLITBA 28/10 ZA DOMOV 2018

kostel Českobratrské
církve evangelické
v Praze na Vinohradech
Korunní 60 / Praha 2

Odkud přicházíš a kam jdeš?
„Já jsem ta cesta, pravda i život“ (Jan 14, 6)

15.00—16.30

KONCERT V KOMPOVANÉM POŘADU SE ZAJÍMAVÝMI HOSTY

účinkují

PAVEL ŠPORCL (housle)

JANA ŠREJMA KAČÍRKOVÁ (soprán)

PETR ŠPORCL (violoncello)

JAROMÍR KLEPÁČ (klavír)

V přímém přenosu České televize moderují Martina Kociánová a Bronislav Matulík

Vstup volný • Společenské oblečení • Vstup do kostela bude umožněn pouze do 14.45

www.modlitbazadomov.cz

Děkujeme České televizi za realizaci přímého přenosu a Farnímu sboru Českobratrské církve evangelické v Praze na Vinohradech za spolupráci.
Ekumenická rada církví v ČR / Donská 5 / 101 00 Praha 10 / +420 271 742 326 / www.ekumenickarada.cz

Organizuje

Ekumenická rada
církví v ČR

Hlavní mediální partner

Partneři

BRANA

ČESKÝ
BRATR

Katolický
tydeník

Český zápas

